

Maria Konow

Eidsvollsbygningen og historieformidling

Hvordan bruker museet Eidsvoll 1814 Eidsvollsbygningen i sin historieformidling, og hvilken historie formidles? I hvilken grad har denne historiebruken endret seg etter restaureringen til 200-årsjubileet i 2014?

Bacheloroppgave i Lektorutdanning i historie for trinn 8-13

Veileder: Thomas Brandt

Mai 2021

Maria Konow

Eidsvollsbygningen og historieformidling

Hvordan bruker museet Eidsvoll 1814 Eidsvollsbygningen i sin historieformidling, og hvilken historie formidles? I hvilken grad har denne historiebruken endret seg etter restaureringen til 200-årsjubileet i 2014?

Bacheloroppgave i Lektorutdanning i historie for trinn 8-13
Veileder: Thomas Brandt
Mai 2021

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for historiske og klassiske studier

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag:

Eidsvollsbygningen regnes som en av Norges viktigste bygninger. Det var her den norske grunnloven ble skrevet og undertegnet i 1814. Hendelsene som utspilte seg i denne bygningen regnes som starten på det moderne Norge. Eidsvollsbygningen brukes i dag av museet *Eidsvoll 1814*, og ble til 200-årsjubileet i 2014 restaurert for over 300 millioner kroner. Men hvordan bruker museet bygningen, og hvordan har denne bruken endret seg etter den nyeste restaureringen? Hvilken historie formidler denne bygningen, og hvorfor blir Eidsvollsbygningen sett på som så viktig? Dette er noen av hovedspørsmålene jeg vil gå inn på i denne oppgaven. Bruken av Eidsvollsbygningen vil bli knyttet opp mot historiebruk og minnesteder, og jeg setter denne historiebruken opp mot Klas-Göran Karlsson og Ola Svein Stugus typologier. Spesielle rom som Rikssalen og kjelleren blir trukket frem som vesentlige i endringene fra restaureringen til 2014. Og jeg trekker frem omvisningene både før og etter restaureringen, og kaster et lys over noen av endringene denne restaureringen medførte. I tillegg er autentisitet, tilretteleggelser, bevaring, og formidling nøkkelbegrep, spesielt knyttet til restaureringen og bruken av en historisk bygning. Gjennom intervju og sekundærlitteratur får jeg svar på mine forskningsspørsmål, og jeg får et innblikk i hvilken historie som formidles gjennom Eidsvollsbygningen, og hvordan denne historien formidles.

Abstract:

The Eidsvoll building is considered one of Norway's most important buildings. It was here that the Norwegian constitution was written and signed in 1814. The events that took place in this building are considered the beginning of modern Norway. The Eidsvoll building is currently used by the museum *Eidsvoll 1814* and was restored for the 200th anniversary in 2014 for more than NOK 300 million. But how does the museum use the building, and how has this use changed after the latest restoration? What history does this building convey, and why is the Eidsvoll building seen as so important? These are some of the main questions I will address in this paper. The use of the Eidsvoll building will be linked to the use of history and memorials, and I compare this use of history up against the typologies of Klas-Göran Karlsson and Ola Svein Stugu. Special rooms such as the *Rikssal* and the basement are highlighted as significant in the changes from the restoration to 2014. And I highlight the tours both before and after the restoration and shed light on some of the changes this restoration entailed. In addition, authenticity, facilitation, preservation, and dissemination are key concepts, especially related to the restoration and use of a historic building. Through interviews and secondary literature, I get answers to my research questions, and I get an insight into which story is conveyed through the Eidsvoll building, and how this story is conveyed.

Innholdsfortegnelse

1.0 Introduksjon	4
1.1 Forsknings spørsmål	4
1.2 Oppgavens oppbygging	5
1.3 Historiografi om Eidsvollsbygningen	5
1.4 Teori om historiebruk og minnesteder	8
1.5 Metode og kilder	9
2.0 Eidsvollsbygningens historie frem til i dag	10
3.0 Historieformidlingen i Eidsvollsbygningen - før og etter siste restaurering	14
3.1 Restaureringen til grunnlovsjubileet i 2014	14
3.2 Autentisitet i kulturminnevern	15
3.3 Omvisningene	17
3.4 Rikssalen	17
3.5 Kjelleren	19
4.0 Historieformidlingen ved Eidsvollsbygningen i dag	20
4.1 Hvilken historie formidles?	20
4.2 Museets omvisninger	22
4.3 Tilretteleggelser og tilpasninger i formidlingen	24
4.4 Konflikt mellom formidling og bevaring	25
4.5 Hvorfor er Eidsvollsbygningen viktig?	25
5.0 Konklusjon	27
Referanseliste	29
Bideliste	29
Intervju	29
Litteraturliste	29
Vedlegg	32
Samtykkeskjema	32
Søknad til NSD	36

1.0 Introduksjon

«Knappt noen bygning har en så sentral rolle i norgeshistorien som Eidsvoldsbygningen» har historikerne Lise Kvande og Nils Naastad skrevet.¹ Det er ingen tvil om at Eidsvollsbygningen er en viktig del av norsk historie. Den huset en av Norges viktigste hendelser. Det var i denne bygningen den norske grunnloven ble til. Bygningen har blitt en del av en nasjonal identitet og minne. Ola Svein Stugu hevder at virtuelle minnesteder best blir husket om de får en eller annen form for fysisk tilknytning, slik den norske revolusjonen i 1814 er knyttet opp mot stedet Eidsvoll og Eidsvollsbygningen.² Eidsvollsbygningen er et klassisk eksempel på hvordan historien er nærværende, og hvordan en bygning kan bidra til å formidle historie. Til 200-årsjubileet for grunnloven i 2014 ble Eidsvollsbygningen restaurert for over 300 millioner kroner.³ Målet med en slik restaurering var å føre bygningen i størst mulig grad tilbake til dens utseende i 1814. Kvande og Naastad påpeker at poenget med bygningen er dens autenticitet og fortidige funksjon: «Den blir et *minnested* hvor man fysisk kan være til stede og minnes. Og fordi den er intakt og autentisk, kan man gjennom tilstedeværelsen så å si gjenskape selve forhandlingene.»⁴

Eidsvollsbygningen er et sted mange har tilknytning til. Personlig har jeg, som mange andre, en tilknytning til Eidsvollsbygningen gjennom å være etterkommer av Eidsvollsmenn. Eidsvollsmannen Christian Magnus Falsen, også kalt «Grunnlovens far», er min tipptippoldefar. I tillegg er yngstemann i Eidsvollsforsamlingen, Thomas Konow, også en slektning. Noe av historieinteressen min startet da jeg studerte slektshistorie og fikk en egen nærhet til fortiden gjennom mine forfedre. Det er derfor en av grunnene til at historien rundt 1814 engasjerer meg. I tillegg fascinerer det meg hvordan vår tilgang til fortiden kan gå gjennom minnesteder, og hvordan autenticiteten til en bygning gjør at vi kommer nærmere fortiden. 1814 er et viktig år i norsk historie, men hvordan bidrar Eidsvollsbygningen til formidlingen av hendelsene og betydningene av dem? Eidsvollsmennene, som mine forfedre, har fått mye oppmerksomhet og omtale opp gjennom historien. Eidsvollsbygningen er langt fra ukjent, men kanskje mindre kjent enn de historiske karakterene og prosessene som knyttes til 1814.

1.1 Forskningsspørsmål

Hvilken historie forteller Eidsvollsbygningen? Og hvordan kan en bygning være med på å formidle denne historien? I denne oppgaven skal jeg undersøke hvordan museet *Eidsvoll 1814* bruker Eidsvollsbygningen til å formidle historie, og i hvilken grad denne bruken har endret seg etter den ble restaurert til 200-årsjubileet av grunnloven i 2014. Hvor viktig er autenticiteten til bygningen, og hvilken rolle spilte den i restaureringen? Det var her Norges uavhengighet ble til, i denne bygningen, i disse rommene. Eidsvollsbygningen brukes i dag som et klassisk eksempel på et minnested, og det er derfor naturlig å knytte historiebruk opp mot analysen av disse spørsmålene. Ved å se nærmere på hvordan bygningen er brukt i formidling av historie, kan man få økt innsikt i forholdet mellom materielle kulturminner

¹ Kvande & Naastad 2013: 208

² Stugu 2016: 80

³ Kvande & Naastad 2013: 208

⁴ Kvande & Naastad 2013: 208

og historieforståelse. Hvordan brukes historien, og hvilken rolle spiller Eidsvollsbygningen i denne historiebruken? Og hvilken rolle spiller Eidsvollsbygningen i vår nasjonale identitet?

1.2 Oppgavens oppbygging

Når man skal skrive en fordypningsoppgave som denne, er det interessant å se på hva som er skrevet om Eidsvollsbygningen tidligere. Spesielt da det allerede er skrevet mye om året 1814 og hendelsene på Eidsvoll. Innledningskapittelet fortsetter derfor med en historiografi, hvor jeg undersøker hva som er skrevet om Eidsvollsbygningen, og hvilken plass den har fått i store detaljerte bøker som *Alnæs' 1814 – miraklenes år*. Deretter kommer det en teoridel med en introduksjon til historiebruk og minnesteder, som er relevante begreper når det kommer til bruken av Eidsvollsbygningen til historieformidling. Metod delen er også en viktig del av innledningen ettersom kvalitativ metode i form av intervju blir brukt i oppgaven. Videre kommer det et eget kapittel om Eidsvollsbygningens historie frem til i dag, hvor historien til bygningen blir gjennomgått i korte trekk. Bakgrunnshistorien gir en kontekst til bygningen, og er viktig for videre analyser av bygningens relevans for historieformidlingen. Det tredje kapittelet handler om endringene i historieformidlingen før og etter restaureringen i 2014. Der analyseres sentrale endringer i omvisningene, autentisiteten og hvorfor autentisiteten er så viktig for historieformidlingen. I tillegg vil jeg gå inn på noen spesielle rom, og se på hvorfor disse er viktige, og da spesielt knyttet opp mot den nyeste restaureringen. Det siste kapittel handler om hvordan historieformidlingen er i dag. Det tar for seg en analyse av hvilken historie som formidles, og hvordan museet Eidsvoll 1814 bruker Eidsvollsbygningen til å formidle historie. Der tar jeg også opp sentrale spørsmål rundt formidling og bevaring knyttet opp mot bruken av bygningen, og hvorfor Eidsvollsbygningen er en viktig bygning for Norge som nasjon.

1.3 Historiografi om Eidsvollsbygningen

Året 1814 skiller seg ut som det mest sentrale året i norsk historie, og det er vanskelig å se for seg et viktigere år. Dette er noe som gjenspeiler seg i mengden litteratur som har blitt produsert omkring årets store begivenheter og dens relevans i ettertid. I disse historiene knyttes begivenhetene fra Eidsvoll i 1814 opp til Eidsvollsbygningen og de ulike rommene. Denne interessenten er særlig knyttet til året 1814, men også knyttet til ulike grunnlovsjubileer og restaureringer av bygningen.

Et spesielt narrativ som går igjen er interessen for bygningens ulike rom. Det er detaljerte beskrivelser av de samme rommene i bøker skrevet i ulike tidsperioder. I *Eidsvollbygningen* skrevet av Yngvar Aas i 1949 er det en grundig gjennomgang av hvert rom med beskrivelser av innholdet i de ulike rommene slik det var i 1814, med unntak av kjelleren.⁵ Det samme finner man i boken *Eidsvoldsbygningen: veileder for de besøkende* fra 1920, skrevet av Albert J. Lange.⁶ I *Eidsvollsmindet*⁷ skrevet av Carl B. Gunnarsson og *Eidsvold Værks og Eidsvoldsbygningens historie gjennom tiderne*⁸ skrevet i 1902 av Lange, er det i

⁵ Aas 1947

⁶ Lange 1920

⁷ Gunnarsson 1967

⁸ Lange 1902

tillegg med plantegninger og bilder av de ulike rommene. Interessen for disse rommene virker å ha klar sammenheng med hendelsene i 1814, ettersom det er hvordan rommene var i denne perioden som trekkes frem gang på gang. Hvorfor er interessen for de ulike rommene så stor? I tillegg er det skrevet mye om historien til bygningen før, under og etter riksforsamlingen på Eidsvoll i 1814. Men det er ingen tvil om at det er historien knyttet til 1814 som blir koblet opp mot Eidsvollsbygningen.

Til 100-års jubileet for grunnloven i 1914 skrev universitetsstipendiat Carl W. Schnitler, overlærer Roar Tank, professor Dr. Halvdan Koht, arkitekt Carl Berner, riksantikvar dr. Harry Fett, og konservator Albert J. Lange boken *Eidsvoll 1814*. Dette verket tar blant annet for seg Carsten Anker og hans slekt, historien om Eidsvoll jernverk, hendelsene på Eidsvoll i 1814, de ulike eidsvollsmennene, og Eidsvollsbygningen. Den inneholder et eget kapittel om selve bygningen, samt et annet kapittel om historien til Eidsvollsbygningen fra 1814 til 1914. Halvdan Koht knytter historien fra 1814 opp til Eidsvoll og Eidsvollsbygningen: «Heile dette veldige omskiftet i historia vaar er uløyselig fest til manet Eidsvoll; det er det som hev helga Eidsvoll i folkeminnet.»⁹ Det var der riksforsamlingen ga oss den frie grunnloven den 17. mai. På Eidsvoll ble det frie Norge og det norske folkestyret født.¹⁰ 100-årsjubileet av grunnloven var en stor feiring, og denne boken viser frem den interessen for Eidsvollsbygningen og hendelsene som var der også for hundre år siden.

Kunsthistoriker Geir Thomas Risåsen er en av dem som har arbeidet mest med Eidsvollsbygningen i nyere tid. Han har skrevet både bøker og artikler om Eidsvollsbygningen og restaureringen. I tillegg har han selv arbeidet på museet Eidsvoll 1814, og var en sentral aktør i restaureringsprosjektet og i *Eidsvollsbygningen – historien rom for rom* fra 2016 trekkes også de ulike rommene i bygningen frem som interessante, noe som gjenspeiles i tittelen. Det som skiller denne boken fra tidligere litteratur om Eidsvollsbygningen er spesielt at den er skrevet etter den siste restaureringen i 2014 og omhandler dette, i tillegg til at kjelleren blir viet langt større plass her enn i tidligere litteratur. Her tar Risåsen for seg de ulike rommene og endringene som har blitt foretatt under restaureringen til grunnlovens 200-årsjubileum. På en kort og presis måte får Risåsen frem innredning og interiøret i de ulike rommene, og knytter disse rommene opp mot Carsten Anker og hans familie, samt hendelsene og aktørene i 1814.

Etter restaureringen av Eidsvollsbygningen til 2014-jubileet er kjelleren en vesentlig endring. I Risåsens bok får også kjelleren, som ble rekonstruert til grunnlovsjubileet i 2014, plass på lik linje med de to etasjene ovenfor. I tidligere litteratur har denne delen av huset derimot ikke hatt like stor betydning og ikke fått like stor oppmerksomhet. I boken *Eidsvoll 1814* ble, i likhet med flere bøker på 1900-tallet, plantegningene over kjelleren vist. Men utover dette er ikke kjelleren mye omtalt, annet enn en kort forklaring av hva som befant seg der samt noen kommentarer til trappene som gikk fra kjeller til loft.¹¹ «Kjelder-Etagen indeholder Alt, hvad der behøves til Huusholdningen og Domestiquerne.»¹² Det går også igjen i flere verk som i *Eidsvollsbygningen* av Aas, hvor kjelleren kort blir nevnt uten at det

⁹ Koht 1914: 65-66

¹⁰ Koht 1914: 66

¹¹ Eidsvoll 1814 1914: 375

¹² Carl Berner 1914: 388

blir gått like mye inn på som de andre rommene: «[...] fra hallen førte 3 trapper ned til kjeller-etasje, som inneholdt kjøkken, rom for pikene, rullesture, bryggerhus, spiskammer, anretning med fatebur, grønnsakkjeller, 2 tjenerværelser og 3 hvelvete kjellere til kjøtt, øl og vin.»¹³ Ofte blir hvert rom gjennomgått enkeltvis, mens kjelleren blir omtalt på lik linje med et enkelt rom. I annen litteratur som tar for seg de ulike rommene som *Eidsvollminnet* av Carl. B. Gunnarsson, blir kjelleren knapt nevnt. Kun som en del av et poeng: «Denne gangen fører inn til en trapp som går fra kjeller til loft. Den var fortrinnsvis beregnet for tjenerskapet.»¹⁴

Samtidig er selve bygningen og dens relevans noe som ofte blir utelatt i bøker om 1814. *1814* av Sverre Steen er en stor og detaljert bok om hendelsene i 1814, på rundt 300 sider. Den tar for seg stormaktspolitikken i forkant med blant annet Kieltraktaten og gjennomføringen av den, situasjonen sett fra norsk side, Christian Frederiks utenrikspolitikk, grunnloven og kongevalget, hendelsene mellom Eidsvoll og Mossekonvensjonen, unionen med Sverige med grunnlovsrevisjon og nytt kongevalg, og de politiske konturene i 1814.¹⁵ Likevel blir ikke Eidsvollsbygningen nevnt en eneste gang. Også Karsten Alnæs' bok *1814 – miraklenes år* utgitt i 2013 inneholder i likhet med Steens bok detaljerte beskrivelser av 1814. Den tar blant annet for seg den harde vinteren og hendelsene i Norge før våren 1814, eidsvollsmennene og grunnlovsforsamlingen, sommeren og krigen mot Sverige, og høsten med starten på en ny union.¹⁶ Selv om Eidsvollsbygningen har fått en visuell plass på forsiden, vies det lite om ingen plass til bygningen i boken, selv med dens rundt 500 sider.

Likevel er det noen av de store bøkene om 1814 for seg bygningen. *Eidsvoll 1814 – Hvordan grunnloven ble til* er en av disse. Den er skrevet av Eli Fure, og er på nesten på 500 sider. Samtidig ser man også her, i likhet med annen litteratur skrevet om Eidsvollsforsamlingen, at det er de ulike rommene som står i sentrum, i større grad enn bygningen selv. Også her som i en del andre bøker vises Eidsvollsbygningens planløsning, og en del utvalgte rom blir presentert med bilde. Disse rommene er Christian Frederiks Audiensværelse, Christian Frederiks spisestue, havestuen, riksforsamlingens kontor, finanskomiteens værelse, og Rikssalen.¹⁷ Man kan trekke et skille mellom selve Eidsvollsbygningen og rommene. Det er mulig å påstå at begge har lik funksjon; de fungerer både som et minnested og et formidlingssted. Samtidig skiller man mellom rommene og selve bygningen, da spesielt med tanke på Rikssalen, som i flere sammenhenger taler sin egen historie. I tillegg kan man trekke et skille mellom Eidsvollsbygningen som en helhetlig enhet, og rommene som individuelle enheter. Det er skrevet lite om selve bygningen og dens symbolikk og betydning. Likevel er det skrevet noe om de ulike rommene, da for det meste knyttet til utseende og opp mot hendelsene som har utspilt seg nettopp her.

Kort sagt er det skrevet mye rundt året 1814, men mindre om selve Eidsvollsbygningen. Likevel er det ikke vanskelig å finne relevant litteratur om bygningens historie. Det som derimot er interessant er at det finnes mindre litteratur om hvordan bygningen i dag blir

¹³ Aas 1947: 3

¹⁴ Gunnarsson 1967: 12

¹⁵ Steen 1989

¹⁶ Alnæs 2013

¹⁷ Fure 1989: 116-117 (bildeinnsikt)

brukt til å formidle det som skjedde i 1814. Derfor ønsker jeg å undersøke hvordan museet Eidsvoll 1814 bruker Eidsvollsbygningen i sin historiefremstilling.

1.4 Teori om historiebruk og minnesteder

Jeg vil påstå at historiske bygninger er som vitner fra en annen tid. De vitner om tiden den ble bygget i, om datidens smak, og kan også fungere som vitne om hendelsene som har utspilt seg. Hendelsene på Eidsvoll har lenge hatt en sentral plass i nordmenns historiebevissthet. Det har vært en del av identiteten til nasjonen Norge, og kan regnes som starten på det frie, selvstendige Norge. Eidsvollsbygningen kan trekkes frem som et eksempel på historie i bruk, hvor man kan besøke stedet hvor disse hendelsene fant sted. Gjennom museet Eidsvoll 1814 blir Eidsvollsbygningen brukt til å formidle historie, og etter den siste restaureringen har bygningen i størst mulig grad blitt tilbakeført til slik den var i 1814.

Historiebruk handler om hvordan vi bruker historien, hvem som bruker den, og hvorfor.¹⁸ Denne bruken er ikke avgrenset til spesielt innrettede institusjoner, men foregår i alt fra filmer, bøker og spill, til minnesmerker og minnesteder som bygninger. Eidsvollsbygningen er et eksempel på historiebruk knyttet til et minnested. Det er flere som har forsøkt å systematisere historiebruk. Friedrich Nietzsche var en av de første som kategoriserte historiebruk i boken *Om nytten og skaden av historia for livet* fra 1874.¹⁹ I nyere tid har Klas-Göran Karlsson og Ola Svein Stugu satt historiebruken i system. Karlsson utviklet en historiebrukstypologi som har fått stort gjennomslag, der han skiller mellom seks ulike typologier som skal gjøre det enklere å forstå hvordan historie blir brukt. Karlsson har satt historiebruk i et system som viser behovet, bruken, brukerne og funksjonen. Han har kategorisert historiebruk som vitenskapelig, eksistensiell, moralsk, ideologisk, ikke-bruk og politisk-pedagogisk.²⁰ Stugu sin modell er en enkel og oversiktlig modell, med en inndeling som tar for seg motivet bak historiebruken. Han skiller mellom historie som redskap, orientering og opplevelse.²¹ Det er noen utfordringer ved bruk av slike typologier. Det finnes ikke nødvendigvis klare rammer rundt de ulike typene, som kan gjøre at de flyter litt over i hverandre. Noen av typologiene kan også bli upresise, som Karlssons eksistensielle historiebruk, noe som kan gjøre det vanskelig å forstå når typologiene brukes riktig eller ikke.

Minnesteder er en form for historiebruk man finner over hele Norge, og er som regel stedet for en historisk hendelse.²² Det blir brukt for å holde fast på og fryse minner som initiativtakeren ser på som særlig viktige.²³ Begrepet minne innebærer at noen ser tilbake og kaller frem et bilde av noe som har vært. Hvert individ har minner, men når minnene blir parallelle og delt innenfor kommunikative fellesskap, kan man snakke om *kollektive minner*.²⁴ De kollektive minnene kan bidra til identitetsskaping i en nasjon. Minner kan bli holdt fast av steder og fysiske ting, da det kan vekke interesse for hendelser og mennesker

¹⁸ Karlsson 2014: 70

¹⁹ Stugu 2016: 12

²⁰ Karlsson 2014 :72

²¹ Stugu 2016: 16

²² Kvande & Naastad 2013: 207

²³ Stugu 2016: 80

²⁴ Stugu 2021: 15

fra fortiden. Steder og fysiske opplevelser gir grunnlag for å stille spørsmål, og kan utløse, holde fast, og forsterke minner.²⁵ Minnesteder og minnebegrepet knyttes ofte opp mot franske Pierre Noras *les lieux de mémoire*, hvor minnesteder trekkes frem som viktige da det ikke lenger er *milieux de memoir*, ekte minnemiljøer.²⁶ Les lieux de mémoire har blitt oversatt til *minnesteder* på norsk, men Stugu oversetter det også til begrepet *minneknagger*.²⁷ Minneknagger brukes for mer enn bare fysiske steder, det innebærer også «steder i minnet». Derfor er ikke det like relevant for Eidsvollsbygningen ettersom det er et klassisk eksempel på minnested som et fysisk sted.

1.5 Metode og kilder

For å få svar på forskningsspørsmålene mine er det nærliggende å lete i sekundærlitteratur og finne det som tidligere er skrevet om temaet. Som tidligere nevnt er det skrevet en del rundt året 1814 og om Eidsvollsbygningen, men ikke om hvordan Eidsvollsbygningen blir brukt til å formidle historie, og i hvilken grad denne bruken har endret seg etter den siste restaureringen. For å få kunnskap om dette er det naturlig å bruke intervju, og intervjuer de som arbeider med formidling i Eidsvollsbygningen. Når man skal arbeide med intervju har man valget om å bruke kvalitativt eller kvantitativt intervju. Ifølge historikerne Knut Grove og Jan Heiret kan man idealtypisk sette opp to poler i måten intervju blir gjennomført og brukt på. Den ene er strukturerte intervju, med detaljerte og faktaorienterte spørsmål, med mange informanter. Slike muntlige kilder knyttes gjerne opp mot kvantitative kilder. På motsatt pol har vi en kvalitativ og humanistisk orientert framgangsmåte. Intervjuene tar for seg fortiden som kulturell praksis, med vekt på samtalen rundt bestemte tema, der informanten i stor grad styrer hva samtalen dreier seg om.²⁸ Det er den kvalitative og humanistisk orienterte framgangsmåten jeg ønsker å arbeide med.

For å få svar på forskningsspørsmålene mine er det altså nødvendig å oppsøke de som arbeider med historiebruk av Eidsvollsbygningen. Med muntlige kilder får man en annerledes og mer personifisert inngang til fortiden enn det skriftlige materiale gir.²⁹ Men det vil også si at informasjonen som gis er subjektiv, og det blir viktig å intervjuer flere for å få et helhetlig bilde. Intervjudeltakerne oppgir fullt navn og skal snakke fritt, men det er ikke sikkert at det er like lett å snakke fritt i situasjoner hvor det man sier potensielt kan siteres. Men denne tematikken er ikke av en slik art at det vil være noe problem. I intervjuene opplevdes det at informantene snakket fritt om tema uten å holde igjen. Man kunne også gjort mer for å få et større og mer helhetlig bilde av publikums opplevelser i Eidsvollsbygningen, som en kvantitativ undersøkelse av publikum, men det hadde jeg ikke kapasitet til å gjøre i denne oppgaven.

Intervjudeltakerne er personer med en tilknytning til Eidsvollsbygningen og formidlingen som foregår der. Anne Løvås er leder for formidlingen på museet Eidsvoll 1814, og har arbeidet der siden 2000. Hun lager arrangementer, lærer opp guider, har ansvar for samarbeid og omvisninger for skole og barnehage, og driver med metoder for omvisning

²⁵ Stugu 2021: 132

²⁶ Nora 1989: 7

²⁷ Stugu 2021: 19

²⁸ Grove & Heiret 2018: 123

²⁹ Grove & Heiret 2018: 126

og læring. Det var også hun som startet opp rollespill som en del av omvisningene. Torleif R. Hamre er historiker og har hatt flere ulike roller på museet siden 2001. Han er førstekonservator og per i dag leder for forskning, samling og utstillinger. I tillegg er han nestleder for museet, og arbeider med formidling. Bård Frydenlund er direktør på museet, og har arbeidet der siden 2016. Samtidig arbeider han også med formidling, og har sitt forskningsfelt på historien om 1814. I tillegg har jeg intervjuet Geir Thomas Risåsen, som nå arbeider på norsk folkemuseum, men var tidligere ansatt ved Eidsvoll 1814. Han var sentral i restaureringen av Eidsvollsbygningen, og det er derfor få som kjenner til Eidsvollsbygningen og restaureringsprosjektet bedre enn han. Samtidig har Risåsen skrevet så mye om Eidsvollsbygningen knyttet opp mot den nyeste restaureringen, at det kunne gjort at han ikke kom med noe nytt i et intervju. Men det var nok ikke tilfellet under dette intervjuet. Når det skal brukes intervju er det viktig med en god håndtering av personopplysninger, og det etiske aspektet ved intervju er noe som blir vektlagt. Derfor ble det sendt en søknad til NSD for å få godkjenning til å intervju, oppbevare opptak av intervjuene og kunne bruke navn til intervjudeltakerne i oppgaven. Deltakerne skrev under på et samtykkeskjema på forhånd av intervjuene. Søknaden til NSD og samtykkeskjemaet ligger ved som vedlegg.

2.0 Eidsvollsbygningens historie frem til i dag

For å skaffe en dypere innsikt i hvorfor Eidsvollsbygningen er så viktig er det naturlig å se på historien til denne bygningen. I 1814 tilhørte huset Carsten Anker. Eidsvollsbygningen var hovedhuset på Eidsvolls verk som ble åpnet av kong Christian 4. i 1624 som et smelteverk for jern, drevet av vannkraft fra Andelva.³⁰ I starten var det Jernkompaniet som driftet Eidsvolls Verk. De hadde på den tiden nærmest monopol på all jernverksdrift i Norge.³¹ Dette var en tid preget av ustabilitet og hyppige eierskifter. I 1688 ga kong Christian 5. jernverket i gave til direktøren ved Kongsberg Sølvverk, Heinrich von Schlanbusch, og var i hans families eie frem til Frederik Legaard von Schlanbusch døde i 1781. Like før Frederik døde solgte han verket til justisråd Hans Hagerup, som solgte det videre i 1786 til tollinspektør Haagen Nielson. Grunnet pengeproblemer ble verket solgt videre til rettsmester Iver Elieson tre år etter.³² I 1793 kom Eidsvoll jernverk for salg, og ble i 1794 kjøpt av Carsten Anker.³³ Da var verket i økonomiske vansker, og bygningene var preget av slitasje. Under Anker ble verket modernisert og forstørret, og gode år førte til en modernisering av hovedbygningen på verket, Eidsvollsbygningen.

«Eidsvoll Jernverk er en av landets eldste industribedrifter og omtales for første gang i 1627».³⁴ Ifølge Risåsen kan vi anta at verkets hovedbygning har ligget på toppen av platået siden begynnelsen av 1600-tallet. Denne bygningen er tømmerkjernen i dagens Eidsvollsbygning. Undersøkelser har vist at tømmeret i første etasje ble hugget vinteren 1766-67, og tømmeret i andre etasje hugget vinteren etter.³⁵ Flere eiere har gått i gang med oppussingsprosjekter på Eidsvollsbygningen, men den mest kjente var Carsten

³⁰ Askheim 2020

³¹ Eidsvoll 1814 *Eidsvoll Verk*

³² Tank 1914: 49-52

³³ Risåsen 2016: 14

³⁴ Risåsen 2016: 17

³⁵ Risåsen 2016: 18

Ankers. Frem til dette tidspunktet var tunet omgitt av en rekke bygninger som da ble revet og erstattet av paviljongen og kontorbygningen. Det var også under Anker at fasaden og romfordelingen ble bygget slik de ser ut i dag. Innredningen var i tråd med tidens smak, og rommene fikk kostbare, importerte og fargerike tapeter, og ble malt i sterke farger.³⁶

I 1814 huset Eidsvollsbygningen riksforsamlingen hvor den norske grunnloven ble produsert og signert. Under Kielfreden i januar 1814 avsto Danmark Norge til Sverige, som hadde fått støtte av de andre stormaktene til å gjennomføre sitt krav på Norge som straff for at Danmark-Norge var på Frankrikes side under Napoleonskrigene.³⁷ Men om det var dette som skulle skje var uklart. Den danske kronprinsen og norske stattholderen Christian Frederik, samlet de ledende mennene i Norge for diskusjoner om et selvstendig Norge med seg selv som norsk konge.³⁸ Det var tre møter i Eidsvollsbygningen våren 1814 hvor den danske kronprinsen var til stede og Norges fremtid ble diskutert. Rådsmøtet 28.-30. januar, notabelmøtet, også kalt stormannsmøtet, 16. februar 1814, i tillegg til riksforsamlingen 10. april til 20. mai 1814. Spesielt riksforsamlingen på Eidsvoll knyttes opp til Eidsvollsbygningen i dag, og er hendelsene man har sett tilbake på i ettertid. 112 menn fra Lister og Mandals amt i sør til Nordre Trondhjems amt i nord ble samlet på Eidsvoll. Der ble den norske grunnloven skrevet før den ble vedtatt som et samlende dokument den 17. mai, og Christian Frederik ble valgt til konge samme dag.³⁹ Selv om Norge havnet i union med Sverige senere samme år, står likevel grunnloven igjen fra riksforsamlingen på Eidsvoll, men med noen endringer gjort av et nytt grunnlovsarbeid ferdig 4. november 1814 tilpasset unionen med Sverige.

Det er to hovedgrunner som trekkes frem til spørsmålet om hvorfor riksforsamlingen ble samlet på Eidsvoll. Den ene er, som Gunnar Christie Wasberg skrev i *Historien om 1814*, at Riksforsamlingen trolig ble lagt til Eidsvoll grunnet bygdens sentrale beliggenhet. «Selv hovedbygningen på Verket var en av de meget få bygninger som kunne gi plass for et så stort møte, og som samtidig lå noenlunde sentralt.»⁴⁰ Eidsvollsbygningen lå en dagsreise fra Kristiania, noe som gjorde at representantene var skjermet fra ytre påvirkninger.⁴¹ Det var altså langt nok unna til at de fikk være i fred, samtidig som det var en kort reise fra Kristiania. Den andre og kanskje viktigste årsaken var at Carsten Anker og prins Christian Frederik var nære bekjente, og når Christian Frederik ble norsk stattholder var Anker en av prinsens nærmeste rådgivere og en fortrolig venn fra årene i København.⁴² Det var altså ingen tilfeldighet at Riksforsamlingen ble lagt til Eidsvoll.

Carsten Anker kom fra en patrisierfamilie på Østlandet, og vokste opp på Moss Jernverk som faren kjøpte i 1748. Han studerte og fikk gode kontakter i Skottland og England, og var på et tidspunkt dansk-norsk generalkonsul i Storbritannia. Carsten var bereist og suksessfull, og hadde en god karriere i København som embetsmann. Han giftet seg med Hedevig Conradine Ernestine Christina von Wegener, og sammen fikk de fire barn.⁴³ I 1794

³⁶ Risåsen 2016: 20

³⁷ Myhre 2015: 28

³⁸ Myhre 2015: 28

³⁹ Dyrvik 2005: 70

⁴⁰ Wasberg 1964: 41

⁴¹ Risåsen 2016: 17

⁴² Risåsen 2016: 15

⁴³ Risåsen 2016: 13

kjøpte Anker, som tidligere nevnt, Eidsvoll verk med Eidsvollsbygningen, og restaurerte hovedhuset. Eidsvollsbygningen gjenspeiler eierens sosiale status. Derfor kan man stille spørsmål til hvilket Norge man får se gjennom Eidsvollsbygningen. Carsten Anker var en del av den høyere klassen i Norge, og representerer en velstand som ikke representerer den vanlige nordmannen. Hans relasjoner til Danmark og England kommer tydelig frem i Bygningens tapeter, interiør og arkitektur.

Etter Christian Frederik hadde abdisert og reist tilbake til Danmark, og Norge ikke lenger var en selvstendig nasjon, gikk det ikke like bra med Carsten Anker. Det var vanskelige tider i Norge. Krisetiden i norsk trelasthandel forplantet seg i det meste av næringslivet.⁴⁴ Anker var i 1822 tvunget til å overlate sitt bo til skifteretten for derved å slå seg konkurs.⁴⁵ Etter at Anker ble slått konkurs ble eiendelene solgt på offentlig auksjon og verket overtatt av britiske kreditorer. «Da kreditorene la eiendommen ut for salg i 1837, ble det foretatt en landsomfattende pengeinnsamling med Henrik Wergeland i spissen, slik at hovedbygningen samt kontorbygningen og paviljongen kunne kjøpes som nasjonalmonument.»⁴⁶ Tanken var da at Stortinget skulle overta det i gave, men det var først i 1851 at de aksepterte gaven.⁴⁷ Dette var en periode i norsk historie hvor staten ikke så lyst på den ekstra omkostningen overtakelsen av bygningen ville medføre. Eidsvollsbygningen ble da en av de aller første bygningene som statens bygningskyndige konsulent fikk ansvar for utenfor Kristiania.⁴⁸ På dette tidspunktet hadde forfallet satt inn, og Eidsvollsbygningen trengte vedlikehold og istandsettelse.

Videre ble det foretatt flere restaureringer av Eidsvollsbygningen. I anledning grunnlovens 50-årsjubileum i 1864 ble kjelleren delvis fylt opp av grus i et forsøk på å stabilisere bygningen. I tillegg ble tapeter fjernet og erstattet med nye, og de malte overflatene fornyet.⁴⁹ Før jubileene i 1914 og 1964 gjennomgikk Eidsvollsbygningen nye restaureringer. Målet for disse var å tilbakeføre interiøret til slik de sto i 1814. Restaureringen i 1914 ble ledet av konservator for Eidsvollsbygningen, Albert J. Lange, hvor Ankers interiører med farger, tapeter og innbo skulle gjenskapes.⁵⁰ Denne restaureringen møtte hard kritikk allerede i samtiden, ettersom overflater og innbo i mange rom ble rekonstruert uten holdepunkter i bygningsundersøkelser eller kildematerialet, og ble ansett for å ikke ha vært historisk korrekt. Blant annet ble Rikssalen rekonstruert på bakgrunn av Oscar Wergelands berømte maleri i Stortingssalen. Til jubileet i 1964 mente man å ha betydelig større kunnskap om Carsten Anker og hans tid, og nå skulle feilene fra forrige restaurering rettes opp i. Store deler av 1914-innboet ble skiftet ut, i tillegg til at det ble spesialvevet nye tidsriktige tekstiler.⁵¹ Men også her ser man i etterkant at avvikene er betydelige i sammenligning med det samtlige kilder beskriver.

Den siste restaureringen ble iverksatt i 2007. Eidsvollsbygningen skulle igjen tilbakeføres så nært opptil 1814-situasjonen som mulig. For kontorbygningen og paviljongen var de

⁴⁴ Risåsen 2016: 15

⁴⁵ Risåsen 2016: 15

⁴⁶ Risåsen 2016: 20

⁴⁷ Aas 1947: 23

⁴⁸ Julsrud 2015: 221

⁴⁹ Risåsen 2016: 20

⁵⁰ Risåsen 2009: 76

⁵¹ Risåsen 2016: 23

innvendige endringene for usikre til å klare en tilbakeføring, og derfor valgte man her i stedet å konservere 1964-restaureringen.⁵² Men selve Eidsvollsbygningen skulle tilbakeføres i størst mulig grad, og denne restaureringen ble ifølge Risåsen den største og mest omfattende restaureringen i bygningens historie.⁵³ Kultur- og kirkedepartementets tildelingsbrev nevner følgende tiltak:

Reparasjon av laftevegger, tilbakeføring til 1814-utseende av eksteriør i hovedbygningen, tilbakeføring av 1814-utseende av interiør i 1. og 2. etasje i hovedbygningen, gjenskaping av planløsningen fra 1814 i kjelleren i hovedbygningen, universell utforming av hovedbygningen, bedring av publikumsfunksjoner i hovedbygningen, reparasjon, restaurering og tilbakeføring til 1814-utseendet for paviljongene, oppgradering av tekniske anlegg i hovedbygningen og paviljongene, og minimum istandsetting av parken.⁵⁴

Selv om Eidsvollsbygningen ble restaurert bare femti år tidligere var det spesielt interiøret, med farger, tapet og innbo, som har vist seg å være feilaktig. Dette ble nå tilbakeført i hovedbygningen. Kjelleren blir rekonstruert på bakgrunn av planløsningen fra 1814. I tillegg ble publikumsfunksjoner i Eidsvollsbygningen forbedret, og flere reparasjoner og forbedringer gjort. Sammenlignet med de tidligere tilbakeføringene er dette den mest omfattende. Målet med restaureringen til jubileet i 2014, ifølge Eidsvoll 1814s egen hjemmeside, var å gjenskape Ankers interiør med rekonstruerte tapet og farger, tekstiler og inventar.⁵⁵ Gjennom å gjenskape ønsker man også å oppnå en slags autenticitet i bygningen. En følelse av ekthet og opprinnelighet. Bygningen vil aldri kunne bli autentisk til slik den var i 1814, men likevel er det noe man kan tilnærme seg. Autenticiteten har mye å si for opplevelsen av Eidsvollsbygningen. Det gir publikum en følelse av å være nærmere historien som utspilte seg, og gjør historien mer levende. Gjennom bred kompetanse og omfattende arbeid fikk man tilbakeført Eidsvollsbygningen i størst mulig grad til slik den var i 1814. Sannsynligvis vil også denne restaureringen komme til å bli kritisert i fremtiden, men det virker som det har blitt gjort et godt og grundig forarbeid.

I dag forvaltes Eidsvollsbygningen av museet Eidsvoll 1814, som Stortinget vedtok i 1998. Museet het først Eidsvollminnet, og i årene 1998–2004 *Eidsvoll 1814 Rikspolitisk senter*. Nåværende navn, Eidsvoll 1814, kom i 2004. Utstillings- og administrasjonsbygget Wergelands hus ble innviet i 2005. Og museet ble en del av Stiftelsen Norsk Folkemuseum i 2010.⁵⁶ Museet rommer i dag Eidsvollsbygningen med sidebygninger og parkområde, Wergelands Hus med Demokratisenteret for unge, billettsalg og suvenirbutikk, museumsbutikk, Kafé Standpunkt og utendørs utstillinger.⁵⁷ Formidling av historien på Eidsvoll foregår hovedsakelig gjennom mange ulike omvisninger i Eidsvollsbygningen, i tillegg til utstillinger i Wergelands Hus.

⁵² Risåsen 2016: 23

⁵³ Risåsen 2016: 23

⁵⁴ Risåsen 2009: 74

⁵⁵ Eidsvoll 1814: *Eidsvollsbygningen*

⁵⁶ Hjemdahl 2019

⁵⁷ Eidsvoll 1814 *Om oss*

3.0 Historieformidlingen i Eidsvollsbygningen - før og etter siste restaurering

I dette kapittelet kommer vi inn på forskjellene i historieformidlingen mellom før og etter restaureringen. Før og etter den siste restaureringen kan ses på som to ulike faser i Eidsvollsbygningens historie. Hva har restaureringen gjort med historieformidlingen i Eidsvollsbygningen? Hva er de store endringene som er blitt gjort, og hva har de å si for historieformidlingen? Det er viktig å poengtere at når man snakker om tilbakeføring til slik Eidsvollsbygningen var i 1814 snakkes det om tilbake til Ankers hjem slik det var fra 1811 til 1822.⁵⁸ Autentisiteten i kulturminnevern får også et eget underkapittel, da diskusjonen om autentisitet er viktig i alle restaureringer av eldre bygninger, og et viktig mål ved den nye restaureringen av Eidsvollsbygningen.

3.1 Restaureringen til grunnlovsjubileet i 2014

Det ble brukt hele 340 millioner kroner på oppussingen.⁵⁹ Hvorfor brukte staten så mye penger på en bygning? Det er mulig å påstå at dette skyldes at det er en viktig bygning. Det er tydelig at Eidsvollsbygningen ikke hadde blitt bevart om det ikke var for de seks ukene på Eidsvoll i 1814.⁶⁰ Derfor var det 1814 man så tilbake på når man skulle restaurere bygningen. Eidsvollsbygningen var et hjem, men ikke hvilket som helst hjem. Etter Ankers levetid var ikke huset ordentlig bebodd, det ble stående slik det hadde vært under Anker. Siden den gang har huset blitt forsøkt tilbakeført til hvordan det var i 1814. Det er derfor ikke naturlig å restaurere det tilbake til slik det var i ettertid av 1814. Det å restaurere bygningen til slik den var før 1814 var heller ikke et poeng, ettersom det tross alt er hendelsene fra 1814 som er grunnen til at bygningen er bevart og et nasjonalt kulturminne. I tillegg var museet Eidsvoll 1814s arbeid med å holde historien i live, og deres formidling med omvisninger og lignende med på å gjøre at denne bygningen ble satset på. Samtidig som man uansett skulle satse på et rikspolitisk senter på museet, noe som gjorde det naturlig å satse på Eidsvollsbygningen samtidig.⁶¹ Det at det var 200-års jubileum for grunnloven gjorde også at det var mulig å få tak i enda mer penger. I forbindelse med jubileet ble det foregått flere opplegg rundt museet, som 24 timer direktesendt tv fra Eidsvollsbygningen, samt en mengde program vist på NRK. Jubileet på Eidsvoll hadde god dekning fra media.

Eidsvollsbygningen er et spesielt bygg. Det var både et hjem og monument over riksforsamlingen. Intensjonen er å vise Ankers families hjem, samtidig som å vise riksforsamlingen. Målet med restaureringen var helt klart å tilbakeføre bygningen i størst mulig grad til slik den var i 1814. «Nærmere 1814 enn det vi er nå har vi ikke vært» uttalte Risåsen.⁶² Dette er fordi kildematerialet har vært såpass stort og brukt godt.⁶³ Han stiller seg samtidig kritisk til det restaureringsarbeidet som var blitt gjort i de tidligere restaureringene, og trekker frem at de tok seg store friheter til å gjøre det de selv syntes

⁵⁸ Intervju Risåsen 19.04.2021

⁵⁹ Intervju Risåsen 19.04.2021

⁶⁰ Intervju Løvås 08.04.2021

⁶¹ Intervju Løvås 08.04.2021

⁶² Intervju Risåsen 19.04.2021

⁶³ Intervju Risåsen 19.04.2021

var fint og ikke nødvendigvis tilbakeføre tilbake til slik det var i 1814. Den siste restaureringen er godt dokumentert slik at det skal være mulig å etterprøve og gå gjennom valgene på nytt i fremtiden. Dette var, som Risåsen kalte det, mulighetens restaurering. De hadde midlene og mulighetene, men klarte også å holde igjen for ikke å gjøre ting som ikke ga et resultat annerledes enn i 1814. Selv om de også var nødt til å ta seg noen friheter der de ikke hadde noe kildegrunnlag. Men også disse valgene var grundig undersøkt og fulgte tidens smak og mote. I tillegg til at parkområdet som var ment tilbakeført, ikke ble restaurert på bakgrunn av manglende kildegrunnlag.⁶⁴

3.2 Autentisitet i kulturminnevern

Autentisitet er et nøkkelbegrep i kulturminnevernet, og en forutsetning for at bevaring overhode skal ha mening, ifølge førstekonservator ved norsk folkemuseum i 1991 Lars Roede.⁶⁵ Autentisitet oversettes ofte med opprinnelighet eller ekthet. Når det gjelder kulturminner er det vanlig å velge den første betydningen, men tolkningen blir for snever dersom den begrenses til å bety «slik kulturminnet sto da det var nytt».

De færreste kulturminner er overlevert oss fullstendig urørt i sine opprinnelige omgivelser. Kulturminner i bruk over lang tid slites og repareres. Deler skiftes og endres. Som oftest vil det derfor være tale om grader av autentisitet i forhold til en periode vi fastsetter. Det er et interessant spørsmål hvor mye et kulturminne tåler av utskifting før man ikke lenger kan kalle det autentisk i forhold til perioden.⁶⁶

Det er både et mål om å bevare det som er autentisk, og i tillegg forsøke å gjøre alt som er rekonstruert så autentisk som mulig. Gjennom restaureringen ble en slik autentisitet skapt, altså en tilbakeføring i størst mulig grad. Man kan derfor kalle Eidsvollsbygningen autentisk, men til en viss grad. Lars Roede skiller mellom tre typer autentisitet, *materiell*, *prosessuell* og *visuell autentisitet*. Materiell autentisitet tar for seg det autentiske materialet som har holdt seg fra det originale. Prosessuell autentisitet handler om å vedlikeholde det autentiske gjennom autentiske teknikker. Det «forlanger at vedlikehold og utskifting skal utføres med samme slags materialer som før, og at overflatene skal behandles med redskaper og metoder som de opprinnelige».⁶⁷ Visuell autentisitet dreier seg om rekonstruksjon, hvor det er et poeng at utseendet virker troverdig og overbevisende som pedagogisk hjelpemiddel.⁶⁸ Eidsvollsbygningen inneholder alle disse formene for autentisitet.

Målet med restaureringen var at man skulle kunne besøke Eidsvollsbygningen slik den var i 1814, og gjennom autentisiteten som er skapt har de i en viss grad lyktes med dette. Samtidig er det fortsatt deler av bygningen som er bevart fra det originale, som treverket og brannmurer. Andre ting som overflatene og kjelleren er nyskapte, altså en rekonstruksjon. Men man kan også finne spor av det autentiske i kjelleren, som teglstein rundt graven og ovnen på kjøkkenet.

⁶⁴ Intervju Risåsen 19.04.2021

⁶⁵ Roede 1991: 66

⁶⁶ Bull 1987: 19

⁶⁷ Roede 2003: 125-126

⁶⁸ Roede 2003: 126

Eidsvollsbbygningen med omgivelser og innbo slik det sto i 1814 er en situasjon som for alltid er tapt. Selv om enhver restaurering i betydningen tilbakeføring har til hensikt å gjenskape en bestemt periode, er dette i mange tilfeller det umuliges kunst. Eidsvollsbbygningen har frem til nå vært igjennom en istandsettelse og to [tre] ulike restaureringer, begge med uttalt hensikt å gjenskape situasjonen slik den var i 1814.⁶⁹

Målet er mest mulig autentisitet, men tilbakeføringene er ikke autentiske. Det er et viktig skille. Selv om restaureringen ble gjort med prosessuell autentisitet, er det ikke det samme som det originale. Det var viktig med en tilbakeføring for å overholde forventningene hos publikum. Risåsen forteller at publikumet er blitt krevende med sine kunnskaper og forventninger. Man forventer gjerne at man skal komme inn i Eidsvollsbbygningen å se hvordan den var i 1814, og når man tidligere forklarte hvordan det var forsvant illusjonene til publikum. Det var viktig å tilbakeføre Eidsvollsbbygningen tilbake til 1814 for å overholde forventningene til publikum og for å overholde illusjonen om at man besøker Eidsvollsbbygningen slik den var i 1814. Autentisiteten er viktig, noe man også kan se i interessen hos publikum, ifølge Risåsen. Han nevner havestuen som et eksempel, hvor man ser to brannmurer. Den ene kom frem under restaureringen og er den autentiske brannmuren, mens den andre ble restaurert og rekonstruert. Her viser publikum klart større interesse i den autentiske brannmuren. Derfor er autentisiteten så viktig, den skaper interesse.⁷⁰

Når det er sagt kan man stille spørsmål til hva bygningen skal være autentisk til. Som Risåsen fortalte, så fjernet de det som var autentisk for 1964 restaureringen til fordel for en tilbakeføring til 1814. «Der har vi vraket en type autentisitet, men det er også fordi vi i dette tilfelle har definert 1814 som det viktige.»⁷¹ Navneskiltene og portrettene fra Rikssalen som ble fjernet er et eksempel på et offer for et ønske om nærmest mulig det autentiske 1814, men var det verdt det? «Bygningene er intakte og autentiske og blir derfor et minnsted som på en spesiell måte gjør det mulig å forestille seg hvordan historien utspilte seg.»⁷² Dette skrev Kvande og Naastad om Eidsvollsbbygningen. Her kommer det frem at autentisiteten spiller en viktig rolle for hvor godt bygningen fungerer som et minnsted, og hvor lett det er mulig å forestille seg hvordan det var å være på dette stedet i 1814. Det som er spesielt med dette sitatet er at det er hentet fra en bok utgitt i 2013, altså ett år før restaureringen av Eidsvollsbbygningen var ferdig. I tillegg kan det være skrevet enda tidligere enn 2013. Spørsmålet blir da om de sikter til Eidsvollsbbygningen slik den var før restaureringen eller slik den ville bli etter restaureringen. Dersom de sikter til Eidsvollsbbygningen før restaureringen viser dette at Eidsvollsbbygningen ble oppfattet autentisk også før restaureringen til 200-årsjubileet i 2014. Da kan man stille spørsmål til hvorvidt Eidsvollsbbygningen var nok autentisk før restaureringen og om det var for historikerne bygningen ble restaurert slik den ble, eller om det var for det beste for alle.

⁶⁹ Risåsen 2009: 80

⁷⁰ Intervju Risåsen 19.04.2021

⁷¹ Intervju Risåsen 19.04.2021

⁷² Kvande & Naastad 2013: 209

3.3 Omvisningene

Restaureringen endret en del på omvisningene og bruken av Eidsvollsbbygningen. Det var en sliten bygning med dårlig faglig fundert restaurering, som trengte en fornyelse. Samtidig gjorde den at man sto friere til å bruke Eidsvollsbbygningen før restaureringen, museet kunne ta seg flere friheter. Før restaureringen kunne bygningen brukes uten at man var like redd for å slite ut huset, for det var allerede så slitent.⁷³ Men etter restaureringen endret dette seg. Som Løvås uttalte, det ble «mindre muligheter til å bruke huset».⁷⁴ Det var en kostbar restaurering som skal holde lenge, og man må derfor være forsiktig og bevare dette best mulig. I tillegg ble Eidsvollsbbygningen fredet etter restaureringen, noe som gjorde det enda viktigere å være forsiktig og ta hensyn til bygningen. Tidligere var den kun et kulturminne, men nå er bygningen fredet med sitt nåværende interiør. Dette gjorde at det kom flere restriksjoner på hva som kunne bli gjort med Eidsvollsbbygningen. Det er blant annet restriksjoner på hvor mange de kan være med tanke på belastning på gulvet, de kan ikke ha mat eller levende ting som planter lenger, og man kan ikke ta og føle på bygningen og interiøret.⁷⁵ Historieformidlingen har endret seg. Man må være mer forsiktig med bygningen nå i motsetning til før restaureringen.⁷⁶

Om man ser på de ulike rommene i Eidsvollsbbygningen er det også kommet noen endringer knyttet til formidlingen. En annen vesentlig forskjell med omvisningene etter restaureringen var rekonstruksjonen av kjelleren. Men ettersom den er rekonstruert og ikke restaurert kan nå museet bruke kjelleren til å gjøre det de ikke lenger kan i de restaurerte delene av huset. I kjelleren kan man lage og servere mat, fyre i ovnen, og lignende.⁷⁷ Etter restaureringen kom det frem at det var to rom som ikke kunne brukes på grunn av at gulvet er for dårlig fundert. Dette er Carsten Ankers sengekammer og kontor.⁷⁸ Disse blir ikke brukt i omvisningene. Museet har ulike omvisninger, og det er ikke alle rommene som blir gjennomgått i standardomvisningene. Men det er likevel noen rom man går innom i alle omvisningene. Det er Rikssalen hvor grunnloven ble underskrevet, havestuen hvor notabelmøtet fant sted 16. februar, og konstitusjonslederens værelse hvor Falsen drev forhandlinger og skrev utkastet til grunnloven. I tillegg er også kjelleren et viktig rom knyttet til restaureringen ettersom den nå er mulig å bruke aktivt, kontra før restaureringen.⁷⁹ Videre vil det være Rikssalen og kjelleren som vil bli undersøkt nærmere.

3.4 Rikssalen

Rikssalen er ifølge Risåsen «et av Norges mest kjente rom».⁸⁰ I tillegg til den ytre fasaden til Eidsvollsbbygningen er det spesielt Rikssalen nordmenn har et forhold til, de aller fleste vet hvordan Rikssalen ser ut selv uten å ha vært der personlig. Det var nettopp her

⁷³ Intervju Løvås 08.04.2021

⁷⁴ Intervju Løvås 08.04.2021

⁷⁵ Intervju Løvås 08.04.2021

⁷⁶ Intervju Løvås 08.04.2021

⁷⁷ Intervju Løvås 08.04.2021

⁷⁸ Intervju Løvås 08.04.2021

⁷⁹ Intervju Frydenlund 14.04.2021

⁸⁰ Risåsen 2016: 84

riksforsamlingen åpnet og avsluttet, og den kan kalles «det unge Norges fødested».⁸¹ Restaureringen av Rikssalen var derfor en viktig oppgave. Rikssalen er et spesielt rom ettersom det i 1814 var en uferdig ballsal. Intensjonen til Carsten Anker om å gjøre ferdig denne ballsalen skjedde aldri, men det er likevel interessant å tenke på at det var denne uferdige ballsalen som var målet under restaureringen. Ikke ballsalen som var planlagt, men slik den var i 1814. Det ble gjort en del endringer i Rikssalen etter den siste restaureringen. Blant annet forteller Risåsen om at listverket ble fjernet, fordi det viste seg at de ble satt inn i 1850-årene, vinduene ble revidert fra mange små til tolv store, og mesteparten av veggflatene var dekket av Ankers malerisamling på 33 malerier.⁸² I tillegg ble det avdekket at veggene hadde prikkete maling, stenkmalning. Veggen ble derfor hvitkalket før den ble stenket med bjørkeris dyppet i riktige farger, gjort på den autentiske måten.⁸³ Det ble også foretatt noen valg for å ivareta autenticiteten, men som virket negativt for formidlingen. Det ene var at portrettene av eidsvollsmennene, som ble satt inn i 1851, ble flyttet til Wergelands hus. Det andre var at navneskiltene for de ulike eidsvollsmennene som tidligere var plassert på benkene i Rikssalen ble fjernet. Begge disse grepene ble tatt i den hensikt å tilbakeføre rommet til mest mulig autentisk slik det var i 1814. Samtidig gjør dette at blant annet etterkommere av eidsvollsmenn ikke lenger har gleden av å finne plassen til sin forfar på benken, eller portrettet som hang på veggen.

1 Rikssalen etter restaureringen, hentet fra museet Eidsvoll 1814s hjemmeside

⁸¹ Risåsen 2016: 84

⁸² Intervju Risåsen 19.04.2021

⁸³ Intervju Løvås 08.04.2021

3.5 Kjelleren

Kjelleren gikk fra å bli brukt som lager til å bli rekonstruert til slik den trolig så ut i 1814. Dette gjør at kjelleren aktivt kan brukes i omvisninger og i større grad bli en del av historieformidlingen på Eidsvoll 1814. Risåsen har skrevet at kjelleren består av to deler, en del med utgravde ruiner og en rekonstruert del. Ruindelen stammer fra hovedbygningen som brant i 1767, mens den rekonstruerte delen forestiller den Carsten Anker innredet etter hans restaurering av huset. Eidsvollsbygningen var bebodd frem til 1844, og to år senere var alle gulv, dører og ovner fjernet. Dette skyldtes ifølge Risåsen antagelig fuktproblemer. I tillegg sviktet fundamentene under huset, noe man forsøkte å stabilisere med å fylle kjelleren med grus og jord på 1860-tallet. De lyktes ikke med dette, og i 1890 ble alt av fyllmateriale, resterende deler av innredningen, innvendige vegger og husets grunnmur fjernet. Det ble etablert en ny grunnmur og murt opp 18 massive teglsteinspilarer for å bære huset.⁸⁴ Slik forble kjelleren til rekonstruksjonsarbeidene for 200-årsjubileet ble igangsatt i 2007. Først nå skulle kjelleren igjen rekonstrueres og gjøres i størst mulig grad lik som den var i 1814.

Gjenskapningen av kjelleren åpnet opp for nye rom å drive historieformidling i. Tjenerskapet hadde en plass i historieformidlingen også før rekonstruksjonen tok til, men etter dette ble tjenerskapets historie plassert i kjelleren, og ble en aktiv del av omvisningene. Tidligere kunne de ikke vise frem arbeidsrommet til tjenestefolket, men etter den nye rekonstruksjonen og bruken av kjelleren formidler museet også historien kjelleren bidrar til å fortelle.⁸⁵ Kunnskapen om kjelleren og de som arbeidet og sov der er mye mindre enn kunnskapen til resten av huset og til Eidsvollsmennene. Derfor bygger museet kunnskapen sin på tjenesteskabet som er skildret i Kristiania på samme tid.⁸⁶ I Eidsvollsbygningen var det både mannlige og kvinnelige tjenere, hvor guttene gjerne var de som syntes hos gjestene, mens jentene vasket, lagde mat og gjorde fysisk arbeid som å bære vann og ved. Lovene og arbeidskontraktene som regulerte arbeidsvilkårene til tjenerne gjorde det attraktivt å arbeide i tjenerskap fra konfirmasjonen til man ble gift. Derfor var tjenerskapet ungt, forteller Løvås.⁸⁷ Denne restaureringen av kjelleren gjør det mulig å vise de sosiale forskjellene fra denne tiden. Eidsvollsbygningen kan nå brukes til å formidle historien om «up-stairs» og «down-stairs», om forskjellene mellom klassene i en hierarkisk etasjefordeling. Eidsvollsbygningen kalles derfor Norges «Downton Abbey» ifølge Løvås. Her finner man både tjenestetrapper og korridorer skjult i veggene, samt meldesystemer mellom etasjene.⁸⁸

⁸⁴ Risåsen 2016: 118

⁸⁵ Intervju Løvås 08.04.2021

⁸⁶ Intervju Løvås 08.04.2021

⁸⁷ Intervju Løvås 08.04.2021

⁸⁸ Intervju Løvås 08.04.2021

2 Kjøkkenet i kjelleren, hentet fra museet Eidsvoll 1814s egen hjemmeside

4.0 Historieformidlingen ved Eidsvollsbygningen i dag

I dette kapitlet skal jeg gå nærmere inn på historieformidlingen i Eidsvollsbygningen i dag. Hvilken historie er det museet formidler? Og hvordan bruker museet Eidsvollsbygningen i sin historieformidling? Det blir et dypere innblikk i hvordan museet legger opp omvisningene sine i bygningen, hvordan museet tilpasser seg og legger til rette for ulike publikum, og hvilke konflikter som kan oppstå rundt bevaring i motsetning til formidling i en historisk bygning som Eidsvollsbygningen. I tillegg vil det sees nærmere på hvorfor denne bygningen er så viktig, og da spesielt knyttet opp mot hvorfor den er så viktig for vår nasjonale identitet.

4.1 Hvilken historie formidles?

Eidsvollsbygningen formidler flere historier. Den forteller om jernverkshistorien, privathistoriske fortellinger om familien Anker, om riksforsamlingen i 1814 – det nasjonalhistoriske, og om de ulike forsøkene på restaurering og bruk av Eidsvollsbygningen etter Ankers tid. Tydeligst og viktigst av disse er helt klart historien om riksforsamlingen i 1814. Derfor knyttes Eidsvollsbygningen spesielt til nasjonaldagen vår 17. mai. Som Eidsvoll Blad lokalpatriotisk fastslo:

Eidsvoll har stått sentralt i den norske frigjøringshistorien siden Grunnloven ble underskrevet 17. mai 1814. I den norske historien vil navnet Eidsvoll med eller uten det ha en spesiell klang. Den norske historien, selvstendigheten til landet, er nært

knyttet til Eidsvollsbygningen på Eidsvoll Verk. Slik var det også i går, Eidsvoll sto sentralt i NRKs sendinger og i det nasjonale nyhetsbilde. Slik vil det alltid være.⁸⁹

Eidsvollsbygningen trekkes frem i media hver 17. mai, og det kommer det nok til å fortsettes med i lang tid fremover. Eidsvollsbygningen blir brukt som et demokratisted. Det er viktig å huske på at Norge ikke var demokratisk i 1814, men det var her demokratiseringsprosessen startet.⁹⁰ Eidsvollsbygningen rommet starten på det moderne norske demokratiet, her startet utviklingen mot demokratiet vi har i dag. På denne tiden ble det tatt et langt skritt vekk fra eneveldet, og vi fikk en nasjonalforsamling, et Storting. I dag brukes Eidsvollsbygningen og museet Eidsvoll 1814 til å ta opp utfordringer og menneskerettigheter i dag.⁹¹

Eidsvollsbygningen forteller en historie om noe som kan kalles et mirakel i norsk historie. Det er historien om gjenfødselen av Norge, stedet hvor det moderne Norge ble til. Grunnloven fra 1814 er spesiell, for selv om det har blitt gjort noen endringer og justeringer, er den likevel ikke blitt skrotet. Ifølge Frydenlund, var det ikke en selvfølge at Norge skulle få en grunnlov i 1814. «I kontrast til å være i en ganske heftig utkant, altså vi var jo i virkelig i periferien i Europa, så greide de som satt her å få frem en av de mest radikale og moderne grunnlovene på bare seks uker.»⁹² Det er viktig å få frem at selv en nokså politisk underernært befolkning som nordmenn, klarte ut fra de midlene dem hadde å stable på bena en grunnlov med nokså liberale prinsipper som la grunnlaget for demokratiet som kom utover 1800-tallet forteller Frydenlund.⁹³ Byggesteinen for det moderne Norge rent politisk ble lagt her, i Eidsvollsbygningen. Eidsvollsmennene valgte å satse på noe som virket lite sannsynlig, nemlig å gå stormaktene imot og forsøke å lage en selvstendig stat med egen grunnlov. Selv om Norge endte i union med Sverige, klarte de allikevel å endre historien. Grunnloven de tok med inn i unionen bidro til et mer selvstendig Norge, og tankene om selvstendighet og folkestyre forsvant ikke etter 1814. Hendelsene på Eidsvoll i 1814 anses som starten på det moderne Norge, noe som gjør at Eidsvollsbygningen fungerer som et minnesteid for det demokratiske og moderne samfunnet vi har i dag.

Eidsvollsbygningen formidler historien om den norske nasjonale selvstendigheten og demokratiet. Selvstendigheten måtte komme først, for uten nasjonal selvstendighet kunne ikke folket gjøre seg til herre i landet, skrev Koht om hendelsene på Eidsvoll.⁹⁴ Han skrev videre at folkestyret måtte følge med, for hvis ikke var ikke selvstendigheten levende i folkets liv. Det var ikke lenger kongen, men folket, som var Norge. Dette var grunntanken til Eidsvollsmennene. Det var den tanken som historien hadde rotfestet i landet, og det var den som skapte både selvstendighet og folkestyrevilje.⁹⁵ Disse tankene kobles tilbake til Eidsvollsmennene og hendelsene i Eidsvoll i 1814, som igjen har ført til at tankene om selvstendighet og folkestyre også kobles opp mot Eidsvollsbygningen. Samtidig er det viktig å trekke frem at museet ikke legger skjul på de mindre positive sidene ved historien,

⁸⁹ Eidsvold Blad 18. mai 2005: 2

⁹⁰ Intervju Hamre 09.04.2021

⁹¹ Intervju Hamre 09.04.2021

⁹² Intervju Frydenlund 14.04.2021

⁹³ Intervju Frydenlund 14.04.2021

⁹⁴ Koht 1914: 66

⁹⁵ Koht 1914: 66

da de ønsker å skape et komplekst bilde. Ifølge Frydenlund ønsker de ikke å få frem en glanset versjon. Dette skjer blant annet i form av å ta tak i etiske problemstillinger knyttet opp mot grunnloven, og å bruke grunnloven aktivt i diskusjoner. Det formidles også at demokratiet i Norge ikke kom før på siste halvdel av 1800-tallet, og at grunnloven inneholdt lover som vi i dag tar sterkt avstand til som paragraf to, også kalt jødeparagrafen.⁹⁶

Eidsvollsbygningen forteller også historien om folket som levde i bygningen på starten av 1800-tallet og datidens bygningskunst og stil. Bygningen fungerer som et minnested etter Carsten Anker og hans familie, og viser hvordan deler av den norske overklassen levde på starten av 1800-tallet. Samtidig viser bygningen i dag hvordan forskjellene på overklassen og tjenestefolket var. Etter den siste restaureringen kommer det tydeligere frem hvordan tjenerskapet levde og arbeidet. Dette er også noe museet viser frem, og noe Eidsvollsbygningen formidler. I tillegg formidles datidens smaker i interiør og bygningskunst. Eidsvollsbygningen er satt sammen av en dansk-norsk grunntone i det ytre, og dansk-engelsk stil og byggemåte innendørs.⁹⁷ På grunn av sin autenticitet ses Eidsvollsbygningen på som et godt eksempel på stormannsboliger fra tidlig 1800-tallet. Det er en av de mest særpregede privatboligene i landet, og en av de som er best bevart for ettertiden.

Men hvem sin historie er det som fortelles? Det er mulig å tolke det slik at historien som utspilte seg på Eidsvoll var etniske nordmenns historie, og derfor ikke vil nå ut til alle. Men dette stemmer ikke helt, for museet legger opp til at det er Norges historie, demokratiets historie og medborgerskap som blir fortalt på Eidsvoll. Eidsvollsbygningen legger opp til diskusjoner om det moderne norske samfunnet, med alle dens medlemmer. I tillegg var det heller ikke slik at Eidsvollsmennene var erkenorske nordmenn, snarere tvert imot. Det var flere av Eidsvollsmennene som var av utenlands slekt ifølge Risåsen.⁹⁸ Blant annet min slektning, Thomas Konow, som var andregenerasjons innvandrer fra Mecklenburg i Tyskland.⁹⁹

4.2 Museets omvisninger

Hvordan Eidsvollsbygningen blir brukt til å formidle historie handler om pedagogikk og formidling. Ifølge Løvås var det huset, med gardiner, tepper og møbler, og det at grunnloven ble laget i denne bygningen som tidligere sto i sentrum i omvisningene.¹⁰⁰ Men gjennom de siste 20 årene har museet i større grad formidlet hva grunnloven handler om, og eidsvollsmennenes betydning for hendelsene som utspilte seg i Eidsvollsbygningen i 1814. Det kommer tydelig frem at det er hendelsene, den usynlige historien som skal vises frem ifølge Løvås.¹⁰¹ Først ser man på rommet med interiøret og de sterke fargene, og deretter på hva som skjedde i dette rommet hvor man går inn på enkeltmennesker og hendelsene som har utspilt seg der. En av de viktigste aspektene ved museet Eidsvoll 1814

⁹⁶ Intervju Frydenlund 14.04.2021

⁹⁷ Berner 1914: 373-374

⁹⁸ Intervju Risåsen 19.04.2021

⁹⁹ Bruenech 1937

¹⁰⁰ Intervju Løvås 08.04.2021

¹⁰¹ Intervju Løvås 08.04.2021

er at de ønsker å få frem at det som skjedde i 1814 var på grunn av menneskene som handlet. Det var mennesker som tok alvorlige og viktige valg, og som ønsket forandring. Både enkeltmennesker og grupper av mennesker. Grunnloven er menneskeskapt, og det er derfor kunnskapen om de ulike aktørene viktige i formidlingen av historien fra Eidsvoll i 1814.¹⁰²

Museet Eidsvoll 1814 er et tilrettelagt minneste som hjelper til å holde det kollektive minnet om grunnloven og Norges selvstendighetskamp i live gjennom Eidsvollsbygningen, omvisninger som blir gjort, og annet arbeid. De ulike rommene forteller noe om historiene som har funnet sted her. På de vanlige omvisningene følger man en standard rute. Ruten er ikke så lang, og det blir ikke tid til å gjennomgå alle rommene i Eidsvollsbygningen. Men et grep museet tar er å la publikum få være delaktig i valget om hva de ønsker å se eller lære, og omvisningen blir lagt opp for hver gruppe.¹⁰³ Ifølge Frydenlund er omvisningene publikumsstyrt, det er når det er mange omvisninger i løpet av høysesong at man i større grad bruker den standardiserte ruten. Men museet har guider med en så bred faglig kompetanse at omvisningene i høy grad kan tilpasses ulike behov og publikums interesser.¹⁰⁴ Noen ønsker å se spesielt på interiøret i bygningen, og får deretter en tilpasset omvisning hvor de kan få lære mer om dette tema. I denne tilretteleggelsen finner man også eksempel på Stugus typologi, hvor guidene kan spe på med interessante historier og sidespor for å skape både interesse hos publikum, og gjøre omvisningen til en opplevelse. Som ifølge Frydenlund er et viktig poeng, «det er ikke bare at vi skal pådytte lærdom, det skal være interessant slik at det også oppleves positivt. Det er en opplevelse like mye som en historietime».¹⁰⁵

Museets historiebruk kan kalles politisk-pedagogisk. Omvisningene er didaktisk rettet, med hensikt i å lære bort mest mulig av historien og gi forståelse for dens relevans i dag. Mye av formidlingen foregår gjennom aktivt bruk av skuespill i omvisningene, som fungerer som små filmsnutter.¹⁰⁶ Skuespillerne tar også direkte kontakt med publikum og skaper dialoger. Dialogene er et viktig virkemiddel hos museet, også mellom guider og publikum. Gjennom skuespill og samtaler med publikum benytter museet en aktiv rolle, og bruker historien som en blanding av underholdning og læring. Ifølge forfatterne bak *Konsten att lära och viljan att uppleva* er opplevelser og rollespill ord i tiden, og med det som utgangspunkt tilbyr museer og skoler tidsreiser som skal skape nye forutsetninger for læring.¹⁰⁷ Gjennom slike rollespill bidrar de til å gjøre historien levende og nærværende. Eidsvoll 1814 er ikke et rent levendegjort museum, men det er heller ikke et museum som bare benytter seg av en allvitende guide. Her bruker museet historien som både orientering og opplevelse.

Løvås forteller at «skal man sikre demokratiet, må man begynne med de små».¹⁰⁸ Barna lærer at demokrati ikke er en selvfølgelighet, og at det ikke er en selvfølge at det fortsetter. Museet legger spesielt godt opp for skoleklasser fra barnehagenivå til videregående

¹⁰² Intervju Løvås 08.04.2021

¹⁰³ Intervju Løvås 08.04.2021

¹⁰⁴ Intervju Frydenlund 14.04.2021

¹⁰⁵ Intervju Frydenlund 14.04.2021

¹⁰⁶ Intervju Løvås 08.04.2021

¹⁰⁷ Aronsson & Larsson 2002: 5

¹⁰⁸ Intervju Løvås 08.04.2021

klasser. I noen omvisninger hos skoleklasser deler guiden ut ulike Eidsvollsmenn som roller til elevene, som et slags adgangskort. Av dette blir det laget et enkelt og morsomt rollespill hvor elevene får prøve seg som eidsvollsmenn gjennom omvisningen. Et annet skoleopplegg museet har brukt er å la skoleklassene prøve seg som herskapsfolk og som tjenestefolk.¹⁰⁹ Museet viser slik at det både var herskap og tjenere i Eidsvollsbygningen. Slik blir det en opplevelse for skoleklassene å besøke Eidsvollsbygningen. De får en positiv opplevelse samtidig som de lærer. Demokratilære og medborgerperspektiv er to sentrale punkter hos museet. Selv om grunnloven er endret, ble den aldri skrotet. Det er laget kopier av grunnloven for at publikum skal få kunne ta og føle på grunnloven. Dette er friheter og rettigheter som ble bestemt for to hundre år siden, noe som blir arbeidet med sammen med elevene. Elevene får en aktiv rolle, og også her kan man knytte historiebruken opp mot Stugus typologier, historie som orientering og opplevelse.

4.3 Tilretteleggelser og tilpasninger i formidlingen

Museet har tilpasset seg den digitale verden og koronapandemien gjennom blant annet uteguiding. Dette innebærer stasjoner utenfor bygningen hvor besøkende kan oppleve og høre på en slags omvisning, selv når museet er stengt. I tillegg opererer de med et opplegg som kalles «ring Rikssalen». Dette opplegget fungerer slik at skoleklasser kan ringe med video til en ansatt på museet som da står i Rikssalen og snakker med elevene og svarer på deres spørsmål.¹¹⁰ Dette opplegget kan nå ut til skoleklasser over hele landet, og ikke bare de som er nære nok til å kunne besøke Eidsvollsbygningen fysisk. Her kommer også viktigheten med å kunne nå ut til alle inn, historien om 1814 fra Eidsvollsbygningen skal være for hele Norge.

Det at historien om 1814 fra Eidsvollsbygningen skal kunne nå alle er en viktig verdi hos museet. Det var et krav fra myndighetene da bygningen skulle restaureres at det skulle tilrettelegges for blant annet de som satt i rullestol.¹¹¹ Dette var ikke et enkelt prosjekt med tanke på at Eidsvollsbygningen skulle restaureres til i størst mulig grad lik slik den var i 1814, samtidig som at det skulle komme en heis til både andreetasje hvor Rikssalen befant seg og helst også ned til kjelleren. Det var snakk om å få til en glassheis utendørs, men dette hadde skadet det ytre uttrykket av bygningen. Det ble derfor en løsning å lage en heis til andreetasjene gjemt i et kott som ellers ikke ble brukt.¹¹² Denne heisen gikk opp til andreetasje uten at det ble ødeleggende for fasaden og bruksrom. Men denne heisen kunne ikke gå ned til kjelleren fordi den da hadde havnet i gruva.¹¹³ Derfor ble det laget en egen heis ned til kjelleren, men fra utsiden. Alt i alt ble det en fin løsning hvor det ble satt inn heis for rullestolbrukere samtidig som den ikke ødela den autentiske fasaden til Eidsvollsbygningen, forteller Hamre.¹¹⁴ I tillegg er det laget en egen mappe med prøver av tapet og tekstiler tilpasset blinde, slik at de skal få noe å fysisk kunne kjenne på, samt en egen versjon av grunnloven på blindeskrift.¹¹⁵ Hvorfor er slike tilpasninger så viktige? En

¹⁰⁹ Intervju Løvås 08.04.2021

¹¹⁰ Intervju Løvås 08.04.2021

¹¹¹ Intervju Løvås 08.04.2021

¹¹² Intervju Hamre 09.04.2021

¹¹³ Intervju Løvås 08.04.2021

¹¹⁴ Intervju Hamre 09.04.2021

¹¹⁵ Intervju Løvås 08.04.2021

bygning som Eidsvollsbygningen betyr mye for mange, men også for en hel nasjon. Det er viktig at denne bygningen er tilgjengelig for alle, også de i rullestol, eller de med stor geografisk avstand.

4.4 Konflikt mellom formidling og bevaring

I arbeid med eldre hus og gjenstander oppstår det en konflikt mellom formidling og bevaring. «Enhver formidling av gjenstandene selv bryter imidlertid med en eller flere regler for bevaring»¹¹⁶, skriver Roede. De utsettes for flere farer som mekanisk skade, slitasje, tyveri, klimapåkjenninger og skadelig lys. Optimal gjenstandsformidling oppnås gjennom hele sanseapparatet – ikke bare se, men også røre ordentlig, ifølge Roede.¹¹⁷ Risåsen forklarer også at bruken av sanseapparatet er viktig for en best mulig formidling, og gjennom bruken av kjelleren kan man i større grad oppnå en slik formidling. Sanseapparatet er rikt, og gjennom ild i peisen med lukt av røyk, og lukten og smaken av matlaging, gjør det hele opplevelsen mer troverdig.¹¹⁸ Men igjen, jo bedre formidling, desto mer utrygg bevaring. Dette gir et dilemma for museet. Hvordan skal man klare å formidle historien i Eidsvollsbygningen uten å slite på bygningen? Samtidig, skal man bevare alt, og låse alt inne, i så fall til hvilken pris? Det må finnes et samarbeid mellom formidlere og konservatorer.

Det er mulig å påstå at denne konflikten kan være et hinder for formidlingen. Som nevnt kan ikke formidlerne bruke Eidsvollsbygningen like fritt nå som før restaureringen. Historiske gjenstander skal være tilgjengelige og historien skal formidles, men dette kan også gjøres på en forsvarlig måte som i størst mulig grad også bevarer de historiske gjenstandene. Når det kom til restaureringen av Eidsvollsbygningen var det bevaringen som vant, ifølge Risåsen, det vil si at målet med restaureringen var en størst mulig tilbakeføring til slik bygningen var i 1814. Bildene av Eidsvollsmennene og navneskiltene på benkene var godt brukt i omvisningene og et didaktisk grep, men dette måtte fjernes ettersom det ikke var der i 1814. Med ønsket om å bevare ble også gruppeantallet på omvisningene minsket for å hindre slitasje. Rommene er ikke nødvendigvis så store, som kan gjøre det enklere å komme borti ting når man er flere. Museet klarer å finne en balanse mellom formidling og bevaring, og viser frem det aller meste til sine besøkende. Bortsett fra selve grunnloven som anses som så viktig at den ligger godt bevart under Stortinget, og det må brukes kopier i formidlingsammenheng.

4.5 Hvorfor er Eidsvollsbygningen viktig?

Det finnes en minnepolitisk bruk av Eidsvollsbygningen, hvor bygningen er utviklet i det kollektive minnet. Denne utviklingen startet tidlig, noe som kan forklare hvorfor bygningen fikk denne plassen i minnet vårt. Kort tid etter 1814 fikk bygningen status som frihetens fødested. Henrik Wergeland bidrar ved å skrive om den, og er aktiv i prosessen om å gjøre bygningen til et nasjonalt minnevern. Eidsvollsbygningen ble, som nevnt tidligere, kjøpt ut fra britene i 1837 i det formål å få bygningen «ut av de fremmedes hender og inn i

¹¹⁶ Roede 1991: 65

¹¹⁷ Roede 1991: 65

¹¹⁸ Intervju Risåsen 19.04.2021

nasjonens hender».¹¹⁹ Det ble etablert et galleriselskap som skulle samle bilder av Eidsvollsmennene. Det var mye usikkerhet rundt Eidsvollsbygningens skjebne, men for Wergeland og flere var det viktig at stedet ble bevart.

Hvorfor dette var så viktig henger sammen med det nasjonale heltegalleriet, eidsvollsmennene som sikret vår frihet. Det var Norges nye opphavsmyte, fortellingen om gjenfødselen av Norge. Mennene og bygningen fikk søkelys på seg og fungerte som en knagg å henge fortellingene på. Hamre forteller at nordmenn startet tidlig med å reise for å se bygningen. Da huset sto midlertidig tomt kunne turister finne på å ta med seg deler av det i form av tapet, planker, og andre gjenstander. I tillegg til at folk risset inn egne navn, som en slags «jeg var her».¹²⁰ Men dette sier noe om den tidlige oppbygningen av bygningen som et nasjonalt symbol. Allerede kort tid etter 1814 ble bygningen sett på som et reisemål og et viktig bygg. Oscar Wergelands bilde av riksforsamlingen som henger i stortinget blir sett på som selve bilde på riksforsamlingen. Dette bildet ble også målbevisst brukt i spredningen av fortellingen om 1814, ifølge Hamre. Det ble blant annet spredt som postkort og frimerker.¹²¹ En massivt bruk av Eidsvollsbygningen som motiv, både Rikssalen, utvendige fasaden og Wergelands bilde gjør at «alle» vet hvordan det ser ut der uten å en gang ha vært der. Når man nevner Eidsvollsbygningen er det to bilder som dukker opp i hodene til folk, ifølge Risåsen. Det er Rikssalen og den utvendige fronten til bygningen.¹²²

Det er ikke bare museet Eidsvoll 1814 som bruker Eidsvollsbygningen som det minnestedet og symbolet det er. Eidsvollsbygningen har en spesiell plass knyttet opp mot nasjonaldagen vår 17. mai. Under unionen med Sverige ble 17. mai brukt som en demonstrasjonsdag, og i den forbindelse ble også Eidsvollsbygningen brukt.¹²³ Arbeiderbevegelsen brukte Eidsvollsbygningen og 17. mai som en kampdag for blant annet allmenn stemmerett. Den nasjonale bølgen i Norge var sterk rundt århundredskiftet fra 1800- til 1900-tallet, og spesielt frigjøringen fra Sverige i 1905 og 100-årsjubileet i 1914 ble markert på Eidsvoll. I forhold til nasjonaløkonomien i 1914 var denne feiringen enda større enn den som var i 2014, kommenterer Hamre. Eidsvollsbygningen fungerer som et symbol på frihetstanken og en nasjonal selvstendighet. I etterkrigstiden kom det en dreining hvor internasjonal solidaritet og demokrati ble sentralt.¹²⁴ I nyere tid har Eidsvollsbygningen aktivt blitt brukt av aviser og NRK på nasjonaldagen. De henger sammen, de nasjonale symbolene Eidsvollsbygningen og 17. mai.

Det at Eidsvollsbygningen har en slik nasjonal rolle, medførte at bygningen ble vedlikeholdt og restaurert gjennom 1900-tallet. Eidsvollsbygningen som symbol fikk et nytt oppløft under andre verdenskrig, med motstandsbevegelsens bruk av Eidsvollsbygningen.¹²⁵ NS og nazistene tok gode tradisjonssymboler og røsket de ut av historisk kontekst og gjorde de til merkelapper for eget parti. Slik sett hadde det vært naturlig å ta det nasjonale

¹¹⁹ Intervju Hamre 09.04.2021

¹²⁰ Intervju Hamre 09.04.2021

¹²¹ Intervju Hamre 09.04.2021

¹²² Intervju Risåsen 19.04.2021

¹²³ Intervju Hamre 09.04.2021

¹²⁴ Intervju Hamre 09.04.2021

¹²⁵ Intervju Hamre 09.04.2021

symbolet Eidsvollbygningen og gjøre til sitt eget, men det ble det ikke noe av.¹²⁶ NS brukte aktivt Stiklestad under krigen, noe som har preget historieformidlingen der i ettertid. Hadde NS tatt i bruk Eidsvollbygningen er det stor sannsynlighet for at vegger hadde blitt slått ned, ifølge Risåsen, for å få god plass til å samles.¹²⁷ Slik sett kunne fort Eidsvollbygningen blitt ødelagt under krigen. Da kunne det ha vært en annenledes historiefortelling på Eidsvoll. Men slik ble det ikke, og Eidsvollbygningen forble et symbol brukt av motstandsbevegelsen og for det frie, selvstendige, og demokratiske Norge.

5.0 Konklusjon

Om vi ser på historiebruk knyttet til Eidsvollbygningen i lys av Karlssons typologier er det noen former for historiebruk som skiller seg ut. Museet har i stor grad en politisk-pedagogisk bruk av historien. De tar blant annet i bruk didaktiske midler som rollespill og skuespill i sine omvisninger, hvor publikum aktivt får delta. Dette er et grep som i enda større grad får publikum til å kjenne seg nærmere historien, da historien blir levendegjort. Museet legger stor vekt på å aktualisere historien, og gjør den interessant for de besøkende. Gjennom Eidsvollbygningen lærer publikum om det norske demokratiet, om medborgerskap, og om Norges historie. Eksistensiell historiebruk kan knyttes opp til museets bruk av Eidsvollbygningen som et minneste og symbol på nasjonens identitet. Eidsvollbygningen kan fungere som et holdepunkt i Norges historie, og et fysisk sted hvor man kan få en forståelse av hvordan Norge i dag ble til. Norges identitet, kultur og grunnlov kan kobles til Eidsvollbygningen. Det er også en slags vitenskapelig historiebruk hvor behovet for rekonstruksjon kommer frem. Gjennom vitenskapelige undersøkelser har Eidsvollbygningen blitt rekonstruert. Det har resultert i en mer autentisk opplevelse, men som også har gitt noen begrensninger på bruken enn tidligere. I tillegg kan man trekke frem typologien ikke-bruk, spesielt knyttet opp mot tiden før restaureringen i 2014 hvor tjenesteskaper spilte en mindre rolle. Når kjelleren var utelatt, utelot man også en del av historien.

Om vi ser på historiebruk knyttet til Eidsvollbygningen i lys av Stugus typologi er det spesielt historien som orientering og opplevelse som benyttes. Eidsvollbygningen er en kilde til kunnskap og innsikt om både det norske demokratiet og det selvstendige Norges historie, samt hendelsene og de enkelte aktørene fra riksforsamlingen, og Carsten Anker og Eidsvollbygningens historie. I tillegg er Eidsvollbygningen en kilde til opplevelser for publikum, hvor de får oppleve bygningen slik den var for over 200 år tilbake i tid, og en opplevelse av å være nærmere hendelsene som utspilte seg da. Museet Eidsvoll 1814 tilbyr ulike rollespill i sine omvisninger, som både underholder og lærer bort historien, spesielt rettet mot barn og ungdom. Det kan være en kilde til fascinasjon, spenning og glede å besøke Eidsvollbygningen. Samtidig er Eidsvollbygningen en del av et museum som tjener penger, og dermed også en markedsaktør. Derfor hadde det også vært mulig å koble opp den siste av Stugus typologier, historie som redskap opp mot bygningen, selv om det ikke har vært lagt vekt på i denne oppgaven. Det er også mulig å koble historie som redskap opp mot bruken av bygningen til å fremme ideer som et nasjonalt fellesskap, hvor den fungerer som et instrument i norsk nasjonsbygging. Slik som bruken av Oscar

¹²⁶ Intervju Risåsen 19.04.2021

¹²⁷ Intervju Risåsen 19.04.2021

Wergelands maleri av riksforsamlingen, bruken knyttet opp til nasjonaldagen 17. mai, og arbeiderbevegelsen og motstandsbevegelsens bruk av Eidsvollsbygningen.

Eidsvollsbygningen er et klassisk eksempel på minnested, noe det har blitt brukt som fra kort tid etter Ankers konkurs og frem til i dag. Eidsvollsbygningen fungerer som et minnested og symbol for den norske grunnloven og den norske stat, og for hendelsene som har utspilt seg i denne bygningen, og resultatene av dem. Her holdes riksforsamlingen og dens ideer i live. Eidsvollsbygningen fungerer også som et minnested for den norske nasjonale selvstendigheten og demokratiet. Eidsvollsmennenes tanker om selvstendighet og folkestyret kobles opp til Eidsvollsbygningen og hendelsene i Eidsvoll i 1814. Samtidig er Eidsvollsbygningen noe mer enn ett minnested for den norske grunnloven fra 1814 og den norske selvstendigheten. Den er et minnested over Carsten Anker, og over bygningskunsten og stilen fra 1800-tallet. På grunn av sin autenticitet ses Eidsvollsbygningen på som et godt eksempel på stormannsboliger fra tidlig 1800-tallet, hvor blant annet forskjellene på overklassen og tjenestefolket kommer frem.

Restaureringen har hatt en viktig betydning for formidlingen ved museet Eidsvoll 1814. Mye på grunn av bygningens autenticitet oppleves Eidsvollsbygningen troverdig for publikum, og man får en spesiell nærhet til fortiden. Spesielt rekonstruksjonen av kjelleren gjør at museet aktivt kan ta i bruk en ny del av bygningen i sin historieformidling, og i enda større grad enn tidligere få frem klasseskillene bygningen viser. Mye er likt når det gjelder historieformidlingen før og etter restaureringen, men mye har også endret seg. Eidsvollsbygningen er en av Norges viktigste bygninger, og som mange trolig vil oppleve som relevant. Historien har blitt brukt på flere ulike måter i ulike sammenhenger, hvor fellesnevneren er at bygningen er av nasjonal verdi og en del av vår nasjonale identitet.

Referanseliste

Bildeliste

1. Rikssalen etter restaureringen, hentet fra museet Eidsvoll 1814s hjemmeside 5. mai 2021: <https://eidsvoll1814.no/eidsvollbygningen>
2. Kjøkkenet i kjelleren, hentet fra museet Eidsvoll 1814s hjemmeside 5. mai 2021: <https://eidsvoll1814.no/eidsvollbygningen>

Intervju

Frydenlund, Bård. 14.04.2021

Hamre, Torleif. 09.04.2021

Løvås, Anne. 08.04.2021

Risåsen, Geir Thomas. 19.04.2021

Litteraturliste

Aas, Y. (1947) *Eidsvollbygningen*. Hentet fra:

<https://www.nb.no/items/00c7eaa2216eebe4a740f8e1d0218215?page=24&searchText=eidsvollsbygningen>

Alnæs, K. (2013). *1814 Miraklenes år*. Schibsted Forlag.

Aronsson, P. & Larsson, E. (red). (2002). *Konsten att lära och viljan att uppleva Historiebruk och upplevelsespedagogik vid Foteviken, Medeltidsveckan och Jamtli*. Centrum for kulturforskning, Växjö universitet.

Askheim, S. (2020). *Eidsvoll verk*. Store norske leksikon. Hentet 5. mars 2021 fra https://snl.no/Eidsvoll_verk

Berner, C. (1914). *Eidsvollsbygningen*. I C. W. Schnitler., R. Tank., H. Koht., C. Berner., & H. Fett., A. J. Lange. *Eidsvoll 1814* (s. 371-395). J. W. Cappelens forlag.

Bruenech, G.W. (1937). *Konow personalhistorie og genealogi 1260-1936*. Grøndahl & søn.

Det Kongelige Kultur- og Kirke departement, ref. 2006/01482 KU/KU3 datert 20.04.2009.

Dyrvik, S. (2005). *Året 1814*. Det Norske Samlaget.

Eidsvoll Blad. (2005, onsdag 18. mai). En god dag.

- Fure, E. (1989). *Eidsvoll 1814 – hvordan ble grunnloven til*. Dreyers Forlag.
- Gunnarsson, C. B. (1967). *Eidsvollsmindet*. Hentet fra nb.no:
<https://www.nb.no/items/31f1ba6f53e099d729b4d658c69b5df2?page=0&searchText=eidsvollsbygningen>
- Hjemdahl, A. (2019). *Eidsvoll 1814* i Store norske leksikon. Hentet 5. mars 2021 fra
https://snl.no/Eidsvoll_1814
- Julsrud, O. (2015). *Bygg med mening – Statsbygg 1816-2016*. Fagboklaget Vigmostad & Bjørke
- Karlsson, K. (2014). *Historien är nävarande*. Studentlitteratur.
- Koht, H. (1914). Fridomsgjærningi paa Eidsvoll. I C. W. Schnitler., R. Tank., H. Koht., C. Berner., & H. Fett., A. J. Lange. *Eidsvoll 1814* (s. 65-241). J. W. Cappelens forlag.
- Kvande, L. & Naastad, N. (2013). *Hva skal vi med historie?* Universitetsforlaget.
- Lange, A. J. (1902). *Eidsvold Værks og Eidsvoldsbygningens historie gjennom tiderne*. Kristiania: A. M. Hanches Forlag. Hentet fra nb.no:
<https://www.nb.no/items/e1619c945b7e782ed6fcef7dc2bd3b2?page=0&searchText=eidsvollsbygningen>
- Lange, A. J. (1920). *Eidsvoldsbygningen: veileder for de besøkende*. Kristiania: OttoStenersens Boktrykkeri. Hentet fra nb.no:
<https://www.nb.no/items/8817830aaea655a30b1a9965cff6d6a0?page=0&searchText=eidsvollsbygningen>
- Myhre, J. E. (2015). *Norsk historie 1814-1905* (2. utg.). Det norske samlaget.
- Nora, P. (1989). Between Memory and History: Les Lieux de Mémoire. *Representations*, (26), 7-24. doi: <https://doi.org/10.2307/2928520>
- Risåsen, G. T. (2009). Eidsvollsbygningen. I J. A. Balto & V. Trædal (Red.), *Årbok 2009 Fortidsminneforeningen* (s. 73-80). Fortidsminneforeningen.
- Risåsen, G. T. (2016). *Eidsvollsbygningen – Historien rom for rom*. Press.
- Roede, L. (1991). Den autentiske kopi – om kopier, etterligninger og ekthet. I Espeland, E. & Vesterkjær, S. S. (Red) *Gjenstanden – verdi og virkning NKKMs Fagseminar 1991* (s. 62-68). Norske Kunst- og Kulturhistoriske Museer – NKKM.
- Roede, L. (2003). Kopi og original – flytting og autentisitet. I Amundsen, A. B., Rogan, B. & Stang, M. C. (Red.), *Museer i fortid og nåtid* (s. 117-141). Novus forlag.
- Steen, S. (1989). *1814*. Cappelens Forlag.

Stugu, O. S. (2016). *Historie i bruk*. Det Norske Samlaget.

Tank, R. (1914). Soga um Eidsvolls Jarnverk. I C. W. Schmitler., R. Tank., H. Koht., C. Berner., & H. Fett., A. J. Lange. *Eidsvoll 1814* (s. 45-63). J. W. Cappelens forlag.

Wasberg, G. C. (1964). *Historien om 1814*. Dreyers forlag.

Vedlegg

Samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet:

Bacheloroppgave om historieformidling knyttet til Eidsvollsbygningen

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke hvordan museet Eidsvoll 1814 bruker Eidsvollsbygningen i sin historieformidling. I dette skrevet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med intervjuet er å få noen primærkilder inn i bacheloroppgaven. Jeg ønsker å snakke med personer knyttet til Eidsvollsbygningen og museet Eidsvoll 1814, og dermed få et innblikk i hvordan Eidsvollsbygningen brukes for å formidle historie, og hvorfor den er så viktig. Formålet med intervjuene er å bruke de for å skrive oppgaven, og de vil bli slettet rett etter bruk.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Prosjektansvarlig er Thomas Brandt, professor i historie ved Institutt for historiske og klassiske studier, NTNU. Prosjektet gjennomføres av student Maria Konow.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Vi tar kontakt med deg fordi vi har forstått at du har kunnskap og erfaringer som er av interesse for vårt forskningsprosjekt.

Hva innebærer det for deg å delta?

Vi ønsker å foreta et intervju med deg om dine erfaringer med bruken av Eidsvollsbymingen i formidlings- og museumssammenheng. Intervjuet kan gjerne foregå fysisk hvis mulig, men det kan også bli nødvendig å bruke en digital løsning. Intervjuet vil bli tatt opp med lyd-/videopptak, og i tillegg vil det bli tatt notater underveis. Opptakene vil kun bli benyttet til forskningsformål, og vil bli slettet etter prosjektet er avsluttet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Opplysningene vil kun være tilgjengelige for bachelorstudent Maria Konow som gjennomfører prosjektet. Enkelte opplysninger kan bli delt med veileder ved behov. Personopplysningene vil bli lagret på en sikker server på NTNU som er passordbeskyttet. Opplysninger om navn og yrkestittel/bakgrunn vil kunne bli brukt i den ferdige bacheloroppgaven.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene slettes når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er innen juli 2021.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra NTNU har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

NTNU ved Thomas Brandt, epost: thomas.brandt@ntnu.no / tlf: 73596440. Eller student Maria Konow, epost: mariakon@stud.ntnu.no.

Personvernombud hos NTNU er Thomas Helgesen, epost: thomas.helgesen@ntnu.no Tlf: 93079038

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Thomas Brandt

Maria Konow

(Forsker/veileder)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet [*sett inn tittel*], og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju
- at opplysninger om meg publiseres slik at jeg kan gjenkjennes i bacheloroppgaven

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Søknad til NSD

Prosjektskisse

Denne våren skal jeg skrive en bacheloroppgave i historie. Tema jeg ønsker å fordype meg i er museet Eidsvoll 1814 sin historiebruk av Eidsvollsbygningen. Eidsvollsbygningen er et materielt minnesmerke hvor den norske grunnloven ble utformet i 1814. I 1814 tilhørte bygningen embetsmannen Carsten Anker, og var hans private hjem på Eidsvoll. I dag er bygningen statens eie, kjent som Eidsvollsbygningen. Bygningen forvaltes i skrivende stund av museet Eidsvoll 1814. Til 200-årsjubileet for grunnloven i 2014 ble Eidsvollsbygningen restaurert slik at den fremstår som den gjorde i 1814. Oppussingen ble vedtatt til å være noe over hele 300 millioner kroner. Noe av poenget med å restaurere bygningen er dens autentisitet og fortidige funksjon. Den blir et *minnested* hvor man fysisk kan være til stede og minnes fortiden. Og fordi den er intakt og autentisk, kan man gjennom tilstedeværelsen så å si gjenskape selve forhandlingene. Med denne oppgaven ønsker jeg å se nærmere på hvordan Eidsvollsbygningen brukes til forvaltning og bruk av historie, og spesielt hva som endret seg etter restaureringen som var ferdig i 2014.

Forskningsspørsmålet jeg vil se på er: *Hvordan bruker museet Eidsvoll 1814 Eidsvollsbygningen til å formidle historie, og i hvilken grad har denne bruken endret seg etter den ble restaurert til 200-årsjubileet av grunnloven i 2014?* Enda mer spisset vil jeg hovedsakelig sette søkelys på de omvisningene museet har. Hva anser museet som viktig med Eidsvollsbygningen, og hva er ikke like viktig å vise frem eller formidle? Hvorfor var det så viktig å restaurere det til 200-årsjubileet? Hva gjør det med de besøkende at bygningen er så autentisk som mulig?

Kildene til bacheloren vil være litteratur og muntlige kilder. For å få svar på forskningsspørsmålet mitt ønsker jeg å intervju personer knyttet til Eidsvollsbygningen og museet Eidsvoll 1814. Med muntlige kilder får man et annerledes og mer personifisert inntak til fortiden enn det skriftlige materiale gir. Det historiske materialet blir til gjennom spørsmål og samtale med informanten. I noen sammenhenger slik som i dette tilfellet kan man ikke skrive om et tema uten å intervju folk. I forskning på samtidsspørsmål har historikerne den fordelen med å kunne bruke nettopp muntlige kilder.

For å få svar på forskningsspørsmålet mitt vil jeg intervju de ansatte som jobber på museet Eidsvoll 1814. Totalt er det 22 ansatte ifølge nettsiden deres. Dette tallet inkluderer alle som jobber på museet. Av de 22 er det 10 av de ansatte som aktuelle å intervju. De ansatte av størst interesse er de som jobber som guide og med formidling. Av disse vil jeg igjen begrense meg til tre eller fire personer, og da helst noen som også arbeidet på museet før og under restaureringen av bygningen. Ettersom jeg ønsker svar på historiebruken deres av Eidsvollsbygningen er det nærliggende å intervju de som faktisk arbeider med dette. Når man skal bruke intervju som muntlig kilde, er det noen praktiske ting man må ta høyde for. For det første er det krevende med tanke på forarbeid, planlegging, selve intervjuet, og etterarbeid. Derfor velger jeg å unngå å intervju for mange.

Når vi intervjuer informanten og bruker vedkommende som en kilde er vi selv med på prosessen med å skape historisk materiale og dermed påvirke produktet. Intervju er ofte en beretning eller fortelling om noe i fortiden, men også et produkt som blir til i det tidspunktet. Derfor er det viktig å også være kildekritisk til muntlige kilder og intervjuer. Gjennom litteraturen finner man kilder til bakgrunnen til Eidsvollsbygningen og historiene om 1814 på Eidsvoll. Og gjennom de muntlige intervjuene får jeg kilder til hvordan museet bruker Eidsvollsbygningen i sin historieformidling, og hvorfor bygningen og restaureringen av bygningen er så viktig. De muntlige kildene er essensielle for denne bacheloroppgaven, gjennom de får jeg innblikk i forskningsspørsmålet mitt.

